2004 YIL 17 FEVRAL, SESHANBA

QISHLOQ HAYOTI

O‘zbekiston Respublikasi ijtimoiy-iqtisodiy gazetasi

1974 yil 1 yanvardan chiqa boshlagan

№ 23. (6.704). Sotuvda erkin narxda

КУННИНГ МУҲИМ ВОҚЕАЛАРИ

● Тошкент вилояти фаолларининг 2003 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари, иқтисодий ислоҳотлар боришини баҳолаш ҳамда 2004 йилда иқтисодиётни янада эркинлаштиришнинг асосий йўналишларига бағишлан йиғилиши бўлиб ўтди. Шунингдек, Қашқадарё, Навоий, Сурхондарё вилоятлари фаолларининг ҳам йиғилиши ўтказилди.

● Ўзбекистон мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти ҳамда Республика техник ва амалий спорт турлари маркази ташаббуси билан Сирдарё вилоятида авиамоделлар бўйича мамлакат биринчилиги бўлиб ўтди.

● Республика Марказий банкида мамлакатимиз Президентининг 2003 йил 27 октябрдаги «2004-2006 йилларда фермер хўжаликларини ривожлантириш концепцияси тўғрисида»ги Фармони ижросини таъминлаш масалаларига бағишланган семинар бўлиб ўтди.

● Пойтахтимизнинг Собир Раҳимов туманидаги 2-Мурувват уйида Меҳр ва мурувват йилига бағишланган семинар бўлиб ўтди.

● Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида прокуратура органларининг 2003 йилги фаолияти якунлари ва галдаги вазифаларига бағишланган кенгайтирилган ҳайъат мажлиси бўлиб ўтди.

● «Маҳалла» хайрия жамғармасида оммавий ахборот воситалари учун брифинг бўлиб ўтди.

● Ўзбекистон Бадиий академияси марказий кўргазмалар залида мусаввир Азамат Ҳотамовнинг юртга эҳтиром мавзуидаги шахсий кўргазмаси очилди.

● АҚШнинг Сорос жамғармаси моддий ёрдамида Бухоро шаҳрида ташкил этилган фото санъатини ривожлантириш ижодий марказининг очилиш маросими бўлиб ўтди.

● Бухоролик фельдшер Қ.Қодиров, Ш.Муродов, ҳамшира Г.Раҳимова Исроил давлатида ўз малакаларини оширадилар. Улар вилоят болалар ҳакимлари ассоциацияси томонидан ўтказилган танловда шу имкониятни қўлга киритдилар.

● Обод маҳалла йилида ибратли ишларни амалга оширган Работиқалмоқ қишлоқ фуқаролар йиғинига Бухоро туман ҳокимлиги компьютер тақдим этди.

Данғара туманининг Тарғоба қишлоғида янги тиббиёт-санитария ёрдам кўрсатиш муассасаси қурилиб, фойдаланишга топширилди. Шифо маскани 4573 нафар аҳолига тиббий хизмат кўрсатади. Ҳомийлар ташаббуси билан барпо этилган сиҳатгоҳда 20 нафар соғлиқ посбонлари фаолият юритишади.

СУРАТЛАРДА: иншоотнинг умумий кўриниши ва шифокор Кабрал Эркабоев.
Бахтиёр АКРАМОВ олган сурат.

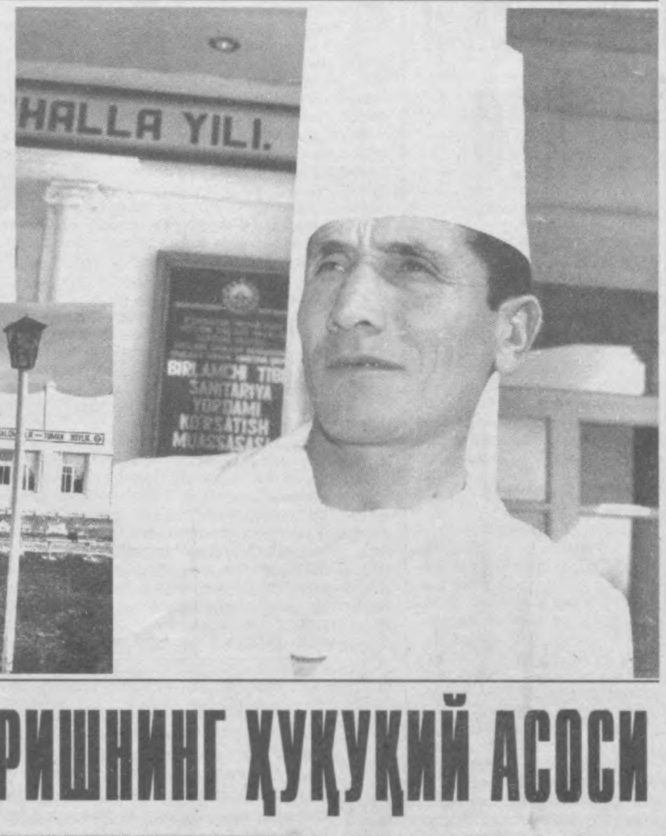

ПЛЁНКА ЯХШИ... ҲАФСАЛАСИЗЛИК ЁМОН

ТАҲЛИЛ

Маҳмуд полвон Ёндошев Чуст туманидаги “Каркидон” ширкат хўжалигининг бош пудратчиси. Яқин ўттиз беш йилдан бери далада.

Полвон ўтган йили чигитни плёнка остига экишни тоғолди қишлоғи – Каркидонда биринчи бўлиб бошлаб берди. Ва кам сув, дашт, тошлоқ ерларда ҳам бу усулнинг афзалликларини амалда исботлади. Ўша йили режани хўжаликдагина эмас, туманда ҳам биринчилардан бўлиб бажарди. Кам ҳосил ерларнинг ҳар гектаридан мўлжалдагига қараганда анча зиёд – салкам ўттиз центнердан хирмон кўтарди. Пахтасининг аксарият қисмини юқори навларга сотди. Бошқалар маррага етай деганда оқсаб, кеч куз изғиринида кўсак қидириб - чувиб, 4-5 навга пахта сотаётганда, полвон келгуси йил тадоригини аллақачон бошлаб юборган эди.

Полвон ўтган мавсумда ҳам ихтиёридаги ернинг барчасига чигитни плёнка остига экди. Қўшни даладагилар ҳам полвоннинг ишини такрорлаган бўлишди.

Чигит бир текис униб чиқди. Аммо апрелнинг дастлабки ўн кунлигида ҳаво ҳарорати бирдан пастлади. Бунинг устига тўсатдан кўтарилган шамол бир кечада плёнкаларни учириб, пайкал қирғоғидаги тутлар шохига илиб кетди. Шу-шу бу плёнка остига деганларидан қўшни пудратдагиларнинг ҳафсалалари пир бўлди. Энди улар чигитни очиққа экишди. Маҳмуд полвон бўлса, яна плёнка остига. Баъзилар бу усулда харажат икки ҳисса ошиб кетишини айтиб, унга эл қатори иш тутишни маслаҳат беришганди, полвон унамади: токи ғўза гулламагунча плёнкани йиғиштирмади. Устма-уст қатор орасига трактор юргизди. Ғўза гуркираб ўсди. Бегона ўт чиқмади. Сувни ҳам одатдагидан икки марта кам ичди, чанқамади. Кузда эса... Ҳосил дегани мўл бўлди. Маҳмуд полвон улоқни яна илиб кетди.

Хўжалик иқтисодчилари куз адоғида полвоннинг иш натижаларини очиқ усулда чигит эккан 13-бош пудрат билан солиштириб кўришди. Қаранг. Маҳмуд полвон бошлиқ пудратчилар октябр оёқламай 34 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил олибди. Қўшни 13-бош пудрат эса то қиров тушгунча пахта териб, ҳосилдорликни аранг 15,6 центнерга етказибди, холос. Маҳмуд полвон бошлиқ жамоа қийин йилда ҳам ҳар гектар майдондан 120 мингдан фойда олди. Қўшни жамоа эса йилни гектар ҳисобига 9 минг сўмдан зарарига якунлабди.

Маҳмуд полвон бошлиқ пудратчилар октябр оёқламай 34 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 28 центнердан ҳосил олибди. Қўшни 13-бош пудрат эса то қиров тушгунча пахта териб, ҳосилдорликни аранг 15,6 центнерга етказибди, холос.

-Агротехникасини билиб олсангиз, плёнкадан яхшиси йўқ экан, - дейди Маҳмуд полвон. – Энг муҳими, ўғит пушта олишда, экишда тўлиқ ерга тушаркан. Кейин... кўчатдан ютаркансиз. Гектарида 140 мингдан 160 мингтагача кўчат бўларкан. Ахир, ҳосил кўчатдан чиқади-да. Яна десангиз, плёнка қирғоқларини, чигит тушган тирқишни яхшилаб беркитдик. Бу амал билан бегона ўтдан ҳам қутулдик. Сувни ҳам кам ичди. Плёнкани меҳнати кўп, деб кўпчилик ҳафсала қилмайди. Аксинча, экиш пайтида бир ҳафта-ўн кун қийналсангиз, буёғига ўйнаб-ўйнаб ишлайсиз.

Бу Маҳмуд полвоннинг гапи, унинг иш тутуми. Афсуски, беш қўл баробар эмас. Агар “Каркидон”даги қолган бош пудратлар ҳам полвон каби ишлаганда, янгиликни қўллаб кўрганда, балки хўжаликнинг юки ерда қолмаган бўларди.

Хўжаликдаги айрим бош пудратчилар плёнка остига чигит экиш заҳматига чидашмади. Оқибат, ширкат 1775 тонна ўрнига 1222,6 тонна пахта етиштирди. Гектаридан 27,1 ўрнига 18,7 центнердан ҳосил олинди. Бир қатор бош пудратларда чигит плёнкага экилгани ҳисобига, режа бажарилмаган тақдирда ҳам хўжалик йилни 62,5 миллион сўм даромад билан якунлади.

Туманда пахта тайёрлаш режасини биргина “Зарафшон” ширкат хўжалиги уддалади. Ери, тупроқ иқлим шароити бир бирига яқин бу хўжалик режани адо этди-ю, бошқалари ер чизиб қолишди. Бунинг сири нимада?

-1997 йилдан бери плёнка остига чигит экамиз, - дейди ширкат хўжалиги бош ҳосилоти Одилжон Неъматов. – Дастлабки йили Андижонга бориб, плёнканинг сир-асрорларини ўрганиб келдик. Шундан сўнг 100 гектар майдонга тажриба тариқасида янги усулда чигит экдик. Ишонасизми, биринчи йилдаёқ плёнка остига экилган майдонларимизда ҳосилдорлик 15 центнерданга ошди. Ҳар гектардан 40 центнердан ҳосил олдик. Даромад ҳам шунга яраша бўлди. Тўғри, харажатлар ҳам кам эмас. Лекин мўл, эртанги, сифатли пахта етиштириш эвазига катта миқдорда фойда ҳам кўряпмиз. 2003 йилнинг ўзида йиллик режани бажариб, 97 фоиз пахтамизни юқори навларга сотдик. Ана шунинг ҳисобига 283 миллион ўрнига 327 миллион сўм даромад олдик. Энди чигитни юз фоиз плёнка остига экмоқчимиз.

-94 гектар еримизнинг ҳаммасига плёнка остига чигит экиб, режадаги 329 тонна ўрнига 339 тонна пахта сотдик, - дейди хўжаликнинг илғор бош пудратчиси Маҳмуджон Убайдуллаев, - ҳосилдорлик 36 центнерданни ташкил этди. Плёнканинг афзаллиги пахта эрта пишади, ер эрта бўшайди. Қатқалоқ, ўт бўлмайди. Сувдан тежалади...

Чуст – табиий-иқлим шароити мураккаб туман. Бирор йил йўқки, кўкламда бу ерда жала, дўл бўлмаса. Ўтган йили чустлик деҳқонлар 9695 гектар майдоннинг 3206 гектарига чигитни плёнка остига экишган эди. Апрелнинг бошидаги қаттиқ совуқ, ёғингарчилик туфайли 1935 гектар майдонни қайтадан бузиб экишга тўғри келди.

Гарчи шартнома бажарилмаган эса-да, бир қатор хўжаликларда чигитни плёнка остига экиш эвазига туманда йил 85 миллион сўм фойда билан якунланди. Бошқача айтганда, 1 тонна пахта етиштириш учун 214 минг 740 сўм сарфланиб, 220 минг сўмдан сотилди. Демак, ҳар тонна пахтадан 5260 сўм фойда кўрилди. Бу озми, кўпми? Албатта, мақташга арзигулик рақам эмас.

Чустда бўлганимизда, плёнкага чигит экиш билан боғлиқ баъзи бир муаммоларни ҳам тилга олишди. Пахтакорларнинг тишига тегиб турган энг катта муаммо – экиш сеялкаларини таъмирлаш масаласидир.

(Давоми 3-бетда)

АХБОРОТЛАШТИРИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

Иккинчи чақириқ Олий Мажлиснинг ўн учинчи сессиясида қабул қилинган «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонуни матбуотда эълон қилинди. Ижтимоий-сиёсий, иқтисодий аҳамиятга молик ушбу ҳужжат ахборотлаштириш соҳасида муҳим ўрин тутади. Олий Мажлис Саноат, қурилиш, транспорт ва алоқа масалалари қўмитаси раиси Изидор Кочмарик билан суҳбат шу ҳақда бўлди.

- Изидор Андреевич, суҳбатимизни республикамизда ахборотлаштириш соҳасида мутлақо янги меъёрий-ҳуқуқий базани яратиш жараёни кечаётганлигидан бошласак.

- Авваламбор шуни айтиш керакки, янги Қонун барча депутатлар томонидан маъқулланди ва Олий Мажлис бу муҳим ҳужжатни қабул қилди. Қонуннинг асосий мақсади - ривожланган мамлакатлар тажрибасидан келиб чиқиб, мамлакатимизда ахборотлаштиришни ривожлантириш учун зарур бўлган ҳуқуқий асосни яратишдир. Бу вазифалар Президент Ислом Каримовнинг 2002 йил май ойида эълон қилинган «Компьютерлаштиришни янада ривожлантириш ва ахборот-коммуникация технологияларини жорий этиш тўғрисида»ги Фармонида баён этилган. Ушбу муҳим ҳужжатга мувофиқ мамлакатимизда аҳолининг барча қатламлари ахборот-коммуникация технологияларидан (АКТ) фойдаланиши учун шароит яратилмоқда.

Давлатимиз раҳбари 2003 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ва 2004 йилда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг асосий йўналишларига бағишланган Вазирлар Маҳкамаси мажлисидаги маърузасида республикада ахборотлаштириш тизимини янада такомиллаштириш зарурлиги масалаларига яна бир бор эътиборни қаратди.

Ўн иккинчи сессияда биринчи ўқишда маъқулланган «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари, вазирликлар ва идоралар ҳамда бошқа манфаатдор ташкилотларга жўнатилди. Бундан ташқари, умумхалқ муҳокамаси учун мазкур қонун лойиҳаси «Халқ сўзи» ва «Народное слово» газеталарида ҳамда Олий Мажлиснинг Интернетдаги махсус сайтида эълон қилинди.

Умуман, қўмитамизга юздан зиёд таклиф ва мулоҳаза келиб тушди, уларнинг аксарияти Интернет орқали электрон шаклда етиб келди. Барча таклифлар ишчи гуруҳ томонидан ўрганилди ва кўриб чиқилди.

- Ушбу таклифлар ҳамда қонунга киритилган ўзгартиш ва қўшимчалар ҳақида қисқача сўзлаб берсангиз.

- Асосан, қонун тузилмаси ва моддаларнинг аввалги тартиби сақлаб қолинди. Бироқ, ҳозирда улар биттага кўпайиб, 23 тага етди. Депутатларнинг таклифига кўра ахборотлаштириш соҳасидаги давлат бошқаруви ҳақидаги меъёрлар мустақил моддага ажратилди. Ваколатли махсус орган ваколатлари қонуннинг 6-моддасида баён этилган.

Ахборотлаштириш соҳасидаги давлат сиёсати тўғрисидаги 4-моддага таҳририй ўзгаришлар киритилди. Давлат сиёсатининг кўрсатиб ўтилган ҳар бир йўналиши, шубҳасиз, жуда муҳим аҳамиятга эга. Уларнинг барчаси ҳозирги ва истиқболдаги вазифаларга жавоб беради. Шу боис келиб тушган таклифларнинг аксарияти замонавий ахборот технологиялари воситалари ишлаб чиқаришни ташкил этиш, дастурий маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ривожлантиришни рағбатлантириш, кадрларни тайёрлаш ва малакасини ошириш каби муҳим йўналишларга тааллуқлидир.

3-моддада ахборот ресурслари ва тизимларининг «мулкдори» ва «эгаси» тушунчаларига аниқлик киритилди. Муҳокама иштирокчилари мазкур Қонунда «ахборот ресурслари ва тизимлари мулкдори» тушунчасини (юқорида айтилган икки тушунча ўрнига) қўллаш имкониятини қизғин муҳокама қилдилар, чунки «мулкдор» ва «эга» тушунчалари қонунда кўп ўринда бир-бирига мос келади. Бироқ, биз бу фикрга қўшилмадик, чунки Фуқаролик Кодексига мувофиқ «мулкдор» ва «эга» тушунчалари бир-биридан тубдан фарқ қилади, 11-модданинг 3- ва 5-қисмларида эса умуман мос келмайди.

«Ахборот ресурси» тушунчасига аниқлик киритилди, уларнинг моҳияти шундан иборатки, «ахборот тизими таркибидаги электрон шаклдаги ахборот, маълумотлар банки, маълумотлар базаси» ахборот ресурси ҳисобланади (бу ерда «электрон шаклдаги» сўзлари қўшилган). Яъни ахборотни тақдим этиш шакли аниқлаштирилган. Бундан ташқари, бу моддада «ахборот инфратузилмаси» тушунчаси қисқартирилган, чунки бу термин қонуннинг ҳозирги таҳририда ишлатилмайди.

Ахборот ресурсларидан эркин фойдаланиш тоифалари тўғрисидаги 11-модданинг тўртинчи қисмига ўзгартишлар киритилди. Унга кўра нафақат ахборот ресурсларининг мулкдорлари, балки эгалари ҳам ҳамма эркин фойдаланиши мумкин бўлган ахборот ресурсларидан юридик ҳамда жисмоний шахсларнинг тенг ҳуқуқлилик асосида эркин тарзда фойдаланишини таъминлаши керак.

Ахборот тизимларининг техника воситаларини сертификатлаштириш тўғрисидаги 17-моддага мувофиқ биринчи ўқишдаги лойиҳадан фарқли ўлароқ ахборот тизимларининг барча техника воситалари мажбурий сертификатлаштирилиши шарт эмас. Унга давлат сирлари ёки махфий ахборотни ўз ичига олган ахборотни ишловдан ўтказиш учун мўлжалланган техника воситалари, шунингдек, мазкур тизимларни муҳофаза қилиш воситалари мажбурий сертификатлаштирилиши лозимлиги ҳақида муҳим қўшимча киритилди. Бу билан қўшимча давлат сирлари ёки махфий ахборотни ўз ичига олган ресурслар билан ишламаётган ахборот ресурсларининг мулкдорлари ва эгаларига техника воситаларини танлаш ва улардан фойдаланишда эркин бўлиш имконияти яратилди.

(Давоми 2-бетда)

АҚШ - ЎЗБЕКИСТОН:

PL-480 ДАСТУРИГА КЎРА

ҲАМКОРЛИК

Ўзбекистон Республикаси ва АҚШ ҳукуматлари ўртасида 2000 йил 30 июнда тасдиқланган Битимга асосан PL-480 дастури ишлаб чиқилиб, унинг доирасида илмий-амалий изланишлар олиб бориш йўлга қўйилган.

Бундан кўзланган мақсад қишлоқ хўжалигидаги муаммоларни биргаликда бартараф этиш ва соҳани ривожлантиришдир. Бунинг учун АҚШ ҳукумати маълум миқдорда грант маблағлари ажратиб келмоқда. Жумладан, 1999 йил имзоланган битимга асосан 1,2 миллион, 2000 йил ҳам 1,2 миллион, 2001 йилда эса 2 миллион АҚШ доллари сўм эквиваленти миқдорида маблағлар ажратилганди. Ушбу дастур бўйича олиб борилаётган илмий-тадқиқот ишларининг мониторингини ўтказиш ва маблағлардан самарали фойдаланишни назорат қилиш учун Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ташаббуси билан "Агроилмдунё" илмий ишлаб чиқариш корхонаси ташкил этилган. Ўтган давр мобайнида корхонага жами 190 лойиҳа тақдим этилган бўлиб, шундан долзарб бўлган 83 таси махсус комиссия томонидан танлаб олинган.

Яқинда шу дастур асосида яна 10 та лойиҳа имзоланди. Улар 2004-2006 йиллари қишлоқ хўжалигида амалга оширилиши кўзда тутилаётган долзарб масалаларга қаратилган бўлиб, "Қишлоқ хўжалиги экинларини суғоришда сув заҳираларидан самарали фойдаланиш тизимини яратиш", "Токзорларда учрайдиган оидиум, антрокноз ва мильдью касалликларга қарши кураш услубларини ишлаб чиқиш", "Қовун пашшасининг тарқалиши, зарари ва биоэкологиясини ўрганиш ҳамда уларга қарши экологик тоза ҳимоя қилиш чораларини яратиш", "Кунгабоқарнинг юқори ҳосилли, тезпишар, таркибида мой миқдори кўп бўлган навларини ўрганиш ва буғдойдан кейин етиштириш усулларини яратиш", "Оролбўйи минтақаларига мос, қурғоқчиликка чидамли пахта навларини яратиш" каби қатор мавзуларга бағишланган лойиҳалардир.

(Давоми 3-бетда)

БОНГ

РЕЖАСИЗ ТЕКШИРИШЛАР ҚАЧОНГАЧА?

Қатор йиллар давомида Мурод Жўраев номли ширкат хўжалигида бош пудратчи бўлиб ишладим. 2001 йилга келиб ҳукумат қарори билан ширкат хўжалиги тугатилиб, фермер хўжаликларига айлантириладиган бўлди.

Деҳқончиликда тажрибам бор, олий маълумотли мутахассисман, шу боис фермер бўлиш учун ариза бердим. Аризам атрофлича ўрганилиб, барча қоидалар асосида маъқул топилди. Туман ҳокимининг қарори билан "Шаршара" фермер хўжалиги ташкил этилиб, 40,1 гектар ер майдони ажратилди. Ўша йили хўжалигимиз мустақил фаолият юритмади.

(Давоми 2-бетда)

СТИР НИМАГА КЕРАК?

СОЛИҚ

Аҳамият берган бўлсангиз, айни пайтда республикамизда барча идоралар, ташкилотлар ва муассасаларда хизмат қилувчилардан ўзи истиқомат қилаётган, доимий рўйхатдан ўтган туман ёки шаҳар солиқ инспекциясида солиқ тўловчининг идентификацион рақами СТИР (ИНН)ни олиб келиши талаб қилиняпти. Ҳатто айрим ишхоналар «ИННсиз маош берилмайди», дея қатъий огоҳлантиришлар бераётганини ҳам яширишнинг ҳожати йўқ.

Хўш, СТИР (ИНН)нинг солиқ тўловчи учун аҳамияти қандай? Солиқ тизимида буни жорий этишдан қандай мақсад кўзланган? У нима учун керак?

Давлат солиқ қўмитасининг бош давлат инспектори Баҳодир Бойқобилов бу хусусида шундай дейди:

- Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 11 мартдаги 130-сонли қарорига асосан мамлакатимизда барча юридик ва жисмоний шахслар солиқ тўловчи сифатида ўз идентификацион рақамига эга бўлишлари лозимдир. Идентификация рақами солиқ тўловчилар - юридик ва жисмоний шахсларга улар ўзлари яшайдиган(жойлашган) жойдаги давлат солиқ инспекциясида рўйхатдан ўтказиш шакллари тўлдирилгандан кейин берилади.

Ушбу қарорда солиқ тўловчининг идентификацион рақами банк тўлов ҳужжатларининг электрон шаклларида, хўжалик юритувчи субъектлар томонидан тузилаётган хўжалик, фуқаролик-ҳуқуқий ва меҳнат шартнома (контракт)ларида ва уларнинг иловаларида акс эттирилиши белгилаб қўйилган. Ушбу қарор амалда татбиқ этила бошлаган пайтдан то шу дамгача Республикамизда фаолият юритаётган барча юридик шахслар СТИР билан тўлиқ таъминланган. Эндиликда жисмоний шахсларнинг идентификацион рақам олишлари қизғин паллага кирди.

(Давоми 2-бетда)

МУЛОҲАЗА

“АЛПОМИШ” “МАҲАБҲАРАТ”ДАН КАМ ЭМАС...

Мустақилликка эришганимиздан сўнг халқ оғзаки ижодига, бахшичиликка чексиз ғамхўрлик қилина бошланди. Айниқса, “Алпомиш” достонининг 1000 йиллиги нишонланиши тарихий воқеа бўлди.

Аммо, "топшириқ"қа ўрганиб қолганмизми, билмадим, ҳозирга келиб бахшиларнинг, термачиларнинг, халфаларнинг овози кўп эшитилмай қолди. Радио ёки телевизорнинг "қулоғи"ни қачон-қаёққа бураманг, аксарият ҳолларда, енгил-елпи қўшиқдан то жаҳон эстрадасигача "мўл-кўл" янграйди. Хўш, нега бахшини, доира чалиб қўшиқ айтадиган халфани эшитиш мумкин эмас?!

(Давоми 4-бетда)

“ЎЗТЕМИРЙЎЛЙЎЛОВЧИ” ХИЗМАТИНГИЗДА

ИСЛОҲОТ

Бугун ер шарининг ҳар қайси нуқтаси темир йўллар билан ҳам туташиб, боғланиб турибди. Ғарбу шарқ, жанубу шимол орасидаги масофа темир йўл туфайли яқин тортган. Дунё иқтисодиётида эса “Темир йўл – иқтисодиётнинг қон томирлари”, деган ибора бор.

Темир йўл ҳар жиҳатдан мустаҳкам, ишончли, юк ташиш учун анча хавфсиз восита. Саноат учун муҳим хомашёлар, йирик ишлаб чиқариш объектларига юклар темир излар орқали олиб борилади. Мамлакатимизнинг сув йўлидан узоқлиги, савдо-сотиқ, ишлаб чиқариш учун муҳим ва арзон бўлган кема қатнови биздa йўқлигини инобатга олсак, юртимиз тараққиётининг асосий таянчи темир йўл эканлигини англашимиз қийин кечмайди.

Юртимизнинг ҳар бир вилояти чекка туманларига турли хил кимёвий воситалардан тортиб минерал ўғитларгача, ёнилғи маҳсулотларидан тортиб қурилиш материалларигача асосан юк ташувчи вагонлар орқали истеъмолчига етказиб берилади. Бундан ташқари темир йўл мамлакат экспорт салоҳияти юксалишида ҳам энг муҳим стратегик аҳамиятга молик тармоқ саналади. Темир йўл қанча-қанча кишиларнинг меҳнати, матонати эвазига юзага келади. Ҳар қандай вазиятда ҳам темир йўл мустаҳкам, бекаму кўст қурилиши лозим. Чунки, темир йўллар ҳар қайси мамлакат иқтисодий инфратузилмаси шаклланишининг мезони саналар экан, улар бугун ё эртага эмас, балки асрлар мобайнида келажак авлодлар бахт-иқболи учун хизмат қилади.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон темир йўл тармоғини янада ривожлантириш масаласига ҳам жиддий эътибор қаратиляпти.

(Давоми 3-бетда)

КЕЛГУСИ СОНДА:
КЎЧА БОЛАСИНИНГ ҚИСМАТИ
ОТА ҚАЕРДА БЎЛСА...
МЕҲР ҚУДРАТИ

БУНИ ҲАЁТ ДЕЙДИЛАР...

ГУМОН

Ҳамидулла узоқ қишлоқда яшайдиган ҳожи бобонинг уйига минг бир ўй, андиша, истиҳола билан кириб келди. Бобони тавоф қилди, ҳол-аҳвол сўради, анчагина суҳбатлашди. Хавотирни сезган мезбон: "Гапиринг болам, тортинманг", дедилар.

Меҳмон ноилож кўнглини ёрди:

-Тасодифан кўриб қолдим, қўшни сойлик Мадраҳим ака бозордан бир қўй харид қилибдилар. Танидим, ўша қўчқор уч ой аввал қўрамдан ўғирлаб кетилган тўрт бош қўйимнинг панжиси эди. Сўрасам, уни ўғлингиздан сотиб олган экан. Балким янглишгандир. Нима бўлганда ҳам мен розиман, узр, - деди.

Бобо бироз ўйга толиб қолди. Сўнгра ўғли Ризохонга "Меҳмонни қўрага олиб бориб, қўйларни кўрсатиб келинг" дедилар. Ўзи эса пешин намозини ўқишга тутинди.

Ҳамидулла не кўз билан кўрсинки, қолган қўйлари ҳам шу ерда, бир тўп бўлиб турарди.

Бобо ўғлига юзланиб "Меҳмон қолган қўйларини ҳам таниди, уйигача ҳайдашиб боринг", дедилар. Ризохон Ҳамидулланинг ҳай-ҳайлашига қарамай тўдани йўлга солди. "Хижолат чекманг меҳмон, йўл-йўлакай қўйларини бизга сотган кишининг уйига ҳам кириб ўтамиз", деди. Норбой дамасчи номини эшитгач Ҳамидулла тамом шалвираб қолди. Негаки, ҳожи бобога қўй сотган киракаш ўзининг ўғли Норбой эди...

Ўктам ҚУРБОНОВ

БАҒРИКЕНГЛИК

Фароғат уч ёшга тўлар-тўлмас онасидан ажралди. Оғир касаллик сабаб бешафқат ажал сал вақт ичида отани ҳам гўдаклар бағридан тортиб кетди.

Каттаси олти ёшда, кичиги бир ёшга ҳам тўлмаган уч нафар норасида яккаю ёлғиз 60 яшар момосининг қўлида қолаверди. Начора... Шакар момо шунга ҳам шукр қилди. Ўғлим, келиним ўрнига набираларим бор, эрта-индин улар ҳам улғаяр, уйим яна тўлиб кетар, дея яхши ният қиларди у. Аммо унга набиралар тўйларини кўриш насиб этмади. Катта набирасини уйлантираман, деган кезлари Шакар момо қазо қилди. Фарзандлари бахтини Оллоҳдан тилай-тилай армон билан бу дунёдан кўз юмди. Болалар бир-бирларига ва яхши одамларга суяндилар. Аввало, уларни ўша пайтда туман раҳбари бўлиб ишлаган Шакаржон Хўжаниёзова ўз паноҳига олди. Фароғатнинг олийгоҳга кириб ўқишига кўмаклашди.

Яқинда Фароғатнинг тўйи бўлди. Унга бутун қишлоқ аҳли йиғилди. Тўйбоши эса яна Шакаржон опа. Сепни ҳам, келин-куёвга насиҳатни ҳам у қилди.

Қариялар фотиҳага қўл очишиб, келин-куёвни дуо қилиш билан бирга элнинг улуғларига янада улуғлик, одамларга меҳр-мурувват тиладилар.

Холмурод ҚУРБОНОВ

ЎЙНАБ ГАПИРСАНГ ҲАМ...

Бу воқеага ўн бир йил бўлди. Андижоннинг Улуғнор туманига машҳур шоир Муҳаммад Юсуф ўша пайтда оғизга тушган ҳофиз билан пойтахтдан ижодий учрашувга борганди.

Шоирнинг Муҳидилло исмли қадрдони уйига бир пиёла чойга таклиф қилди. Дастурхон атрофида ўтирганларнинг ўзаро суҳбати кийим-бошлар хусусида борарди. Ҳофиз ўзини жуда сипо тутар, овқат келса номига тотиниб қўярди. Хонадон соҳиблари унга илтифотлар кўрсатарди. Таъзеларга маҳлиё бўлибми, ё мақтангиси келибми, ҳофиз шоирга қараб "Ака, сиз кийинишни билмайсиз?", деб қолди. Ҳамма ҳангу манг. Шунда Муҳаммад ака:

-Сизга ўхшаганларни шоирнинг шеърлари кийинтириб қўйганини унутманг, ука, - деди ва очиқ ҳавода айланиб келиш учун ташқарига чиқиб кетди. Ҳофиз эса даврадагилардан кўзларини олиб қочиб, аллақандай ҳолатга тушди...

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ

УЯТ ЎЛИМДАН ҚАТТИҚ

Унсин кампирнинг боқувдаги бир бош чори қўйини ўғирлаб кетишди. Азонлаб икки неварасини Денов бозорига, ҳамсояси Қаршивой тракторчини эса Сариосиё бозорига югуртирди.

Ўзи эса Содиқ нозирни топиб, арзи-додини дастурхон қилди. Қишлоқнинг авлоқроқ қисмидаги кенг боғ ҳовлида раҳматли Азим чол билан эллик уч йил умргузаронлик қилиб, ҳатто товуғини ҳам бировга олдирмаган кампирни бу ҳол анча ташвишга қўйди. Чоли бурноғи йили Унсинини фоний оламга ташлаб, ўзи боқий оламга кетди-ю рўзғорига ҳам дарз кетгандай бўлди-қолди...

-Содиқжон, энанг ўлгирсин, болам, чори қўйимни топмасанг бўлмайди, болам, - дерди у участка нозири олдида дув-дув кўз ёш қилиб. – Раҳматли бойимга келаётган ҳайитга хатим-қуръон буюрмоқчи эдим. Тоғай халпани бир пат гиламга кўндирувдим. Энди нима бўлади, болам?..

-Топамиз қўйни, момо, топамиз, - деди нозир ва йўл-йўл китобини очиб, нималарнидир ёзди. – Қўйингиз оқми, қорами, ё? – сўради кампирдан.

-Оқ эди, болам, оқ, - деди саволга жавоб бераркан кампир.

Кампирнинг қўйини ҳамсоялари, қишлоқ посбонлари, неваралари излаб-излаб уч кун ичида ҳам топа олмадилар. Момо тўртинчи куни Назарқул невараси билан қўшни қишлоқдаги Қодирқул оқсоқолнинг маъракасидан қайтаётиб, куёвидан хабар олгани қассобхонага кирди. Қараса... Оқ қўйнинг сон гўшти қуйруғи билан чангакда осилиб турибди. Қўйнинг тозаланган қорнига калла-почаси ўралган ҳолатда сотувга қўйилган.

Куёв қайнонасини кўриб, типирчилаб қолди. Шу онда юзи анордек қизарди. Ер ёрилса-ю... Хуллас, кампир ўзини қўлга олди. Азобини ичига яширди. Невараларининг аҳволини сўради. Куёвига "Менга ҳам икки кило лаҳм сон гўшти беринг, болам", деди ҳеч нарса сезмагандек. Куёвини қўли қалтираяпти. Тарозига ҳам қўймай, сон гўштининг бир қисмини кесиб узатди. Кампир пул узатса-да, олмади. "Уят бўлади, эна...", деди овози қалтираб. Кампир гўштни олиб, ташқарига чиқди-да, тез-тез юриб кетди. Кўчанинг ярмига етгач, чидай олмади. У чоли ўлгандан кейин биринчи марта изиллаб йиғлади.

С.ЭШМИРЗАЕВ

АХБОРОТЛАШТИРИШНИНГ ҲУҚУҚИЙ АСОСИ

(Боши 1-бетда)

20-модданинг биринчи қисмида ахборот ресурслари ва ахборот тизимларини муҳофаза қилиш мезонларига аниқлик киритилган. Бу аниқликнинг моҳияти шундан иборатки, ғайриқонуний муносабатда бўлиш билан мулкдорлари, эгалари ёки бошқа юридик ва жисмоний, яъни учинчи шахсларга зарар келтириши мумкин бўлган ахборот ресурслари ва ахборот тизимларигина муҳофаза қилиниши лозим.

Ушбу модданинг ахборот ресурслари ва ахборот тизимларини муҳофаза қилишни таъминлаш ҳақидаги иккинчи ва тўртинчи қисмларида «фойдаланиши чеклаб қўйилган ахборот» сўзлари «давлат сирлари ва махфий сирлар тўғрисидаги ахборот» сўзлари билан алмаштирилган.

21-модданинг иккинчи қисмидаги «фойдаланиши чеклаб қўйилган ахборотни ишловдан ўтказувчи ахборот тизимларининг уланиши» сўзлари бу меъёрнинг маъносини аниқ етказиб бера олмаётган эди. Бир гуруҳ депутатларнинг таклифига кўра бу қисм шундай таҳрирда берилди: «Эркин фойдаланиши чеклаб қўйилган ахборот ресурсларини ўз ичига олган ахборот тизимларининг халқаро ахборот тармоқларига ҳамда Интернет жаҳон ахборот тармоғига уланиши фақат зарур муҳофаза чоралари кўрилгандан кейин амалга оширилади».

Муҳокама чоғида Қонуннинг ахборотни муҳофаза қилишга оид меъёрлари катта қизиқиш уйғотди. Барча келган таклифлар кўриб чиқилди. Таъкидлаш жоизки, Қонун концепциясига мувофиқ, жаҳон мамлакатларининг кўпчилигида қабул қилинганидек, таркибида ахборот жойлаштирилган ахборот ресурслари ва ахборот тизимлари муҳофаза қилиниши лозим. Бу муаммога бизда шахс, жамият ва давлат ахборот хавфсизлигини таъминлаш мақсадида ахборот ресурслари ва ахборот тизимлари муҳофаза қилиниши лозимлигини белгиловчи 19- ва 20-моддалар бағишланган. Ахборотни асл кўринишида, яъни ахборот ресурслари ва тизимлари доирасидан ташқарида муҳофаза қилиш «Ахборот эркинлиги принциплари ва кафолатлари тўғрисида»ги Қонунда кўриб чиқилган ва унинг меъёрлари билан тартибга солинади.

Ахборотни ҳужжатлаштириш, уни ахборот ресурсларига киритиш, ҳамма фойдаланиши мумкин бўлган ресурслардан фойдаланиш ва уларни муҳофаза қилиш тартибига тааллуқли кўпгина таклифлар қонун ости ҳужжатларига мансуб бўлиб, тегишли меъёрий ҳужжатларни ишлаб чиқишда қўлланади.

Шу билан бирга бир қатор таклифлар ахборотлаштириш соҳасида амалдаги қонунчиликнинг асосий қоидаларини тушунтириш бўйича катта ишлар қилиниши зарурлигини кўрсатди.

Келиб тушган таклиф ва мулоҳазалар устида ишлаш ишчи гуруҳга ҳар бир модда, ҳар бир меъёрнинг мазмунини яна бир бор танқидий кўриб чиқиш имконини берди.

- Мазкур Қонунда қандай янгиликлар бор?

- Бугун шуни ишонч билан айтиш мумкинки, «Ахборотлаштириш тўғрисида»ги Қонун мавжуд ҳуқуқий база билан биргаликда Миллий ахборот ресурслари ва тизимларимизни шакллантиришни давом эттириш ва муҳофаза қилиш учун ҳуқуқий асос яратади, ҳар бир фуқаронинг ахборот ресурсларидан эркин фойдаланиш ҳуқуқини мустаҳкамлайди.

Қонунни тайёрлашда АҚШ, Германия, Япония, Россия ва бошқа мамлакатларнинг ахборотлаштириш соҳасидаги қонунчилиги ва иш тажрибаси ўрганиб чиқилди. 2000 йил 22 июнда қабул қилинган глобал ахборот ҳамжамиятининг Окинава хартияси асосий қоидалари инобатга олинди ҳамда бошқа халқаро ҳужжатлар ва МДҲ давлатлари қонунчилигидан фойдаланилди.

Ўйлайманки, мазкур Қонун мамлакатимизда Ўзбекистон халқининг манфаатларига ҳамда тегишли халқаро даражага мос келадиган янги ҳуқуқий тармоқни шакллантириш учун зарур шароит яратади.

Суҳбатдош: Турсунбой БОТИРБЕКОВ, ЎзА мухбири.

СТИР НИМАГА КЕРАК?

(Боши 1-бетда)

Аслида СТИРни жорий қилиш жисмоний ва юридик шахслар тўғрисида маълумотларни, уларнинг олаётган даромадларини назорат қилиш ҳамда ушбу назорат асосида солиқ органларида ишни осонлаштириш мақсадида амалга оширилаётган тадбирдир.

Солиқ тўловчининг идентификацион рақами 9 сондан иборат бўлиб, бошланғич 8 сон солиқ тўловчининг алоҳида рақами, сўнгги тўққизинчи рақам эса назорат белгиси ҳисобланади.

Келинг, тизимда жорий қилинажак бу ўзгаришни хориж мамлакатлари тажрибаси мисолида кўрсак.

Сиз даромадингизга, дейлик, ҳовли сотиб олдингиз. Уни нотариусдан ўтказиб, номингизга расмийлаштиришингиз табиий. Нотариусга бориб, исм-шарифингизни эмас, балки биринчи галда идентификацион рақамингизни айтасиз. Бу рақам компъютерда терилгач, бир зумда сиз ҳақингизда (Кимсиз? Қачон ва қаерда туғилгансиз? Ишлайсизми?), шунингдек, зиммангиздаги солиқ тўловларини тўлиқ тўлаб келганмисиз-йўқми, бу борада ҳам маълумотлар экранда пайдо бўлади. Агар солиқдан қарзингиз бўлса, барча тўловларни амалга оширганингиздан сўнг ҳужжатлар расмийлаштирилади. Бу ҳолат биринчи навбатда сизнинг ҳужжатларни расмийлаштиришга кетадиган вақтингизни тежаса, иккинчидан ушбу мулк эгаси сифатида сизнинг фамилиянгиз қатнашаётганлиги тўғрисидаги маълумотлар солиқ инспекциясидаги маълумотлар базасига бориб тушади.

Бошқа бир мисол. Вақтинча ишламаётган фуқароларга давлат томонидан маълум муддатга ижтимоий муҳофаза тариқасида ишсизлик нафақаси бериб турилади ва бу жараён унинг идентификацион рақами орқали назорат этиб борилади. Агар у иш топиб, доимий даромадга эга бўлса, СТИР орқали аниқланиб, ижтимоий таъминот ҳам тўхтатилади. Бу эса ўз навбатида давлат ғазнасидаги пул маблағлари нотўғри, ноўрин ишлатилишининг ва қонунбузарликларнинг олдини олишга ёрдам беради.

Қолаверса, СТИР шахсга доир маълумотлар (исм- шарифи, фамилияси сингари) расмий ҳужжатларда тафовут қилмаслиги, адашишга йўл қўйилмаслиги учун муҳим воситадир. Чунки маълумотлар базасига киритилаётган фамилияда биргина орфографик хато турли оворагарчиликларга сабаб бўлиши мумкин, лекин амалиётдан маълумки, рақамларда адашиш кам кузатилади.

Яна шуни эътироф этиш лозимки, СТИРдан ҳозирча солиқ ва банк тизимида кенг фойдаланилаяпти. Лекин бора-бора бу маълумотлар манбаи бошқа соҳалар (соғлиқни сақлаш, банк тизимлари, коммунал хизматларини амалга оширувчи ташкилотлар, меҳнат ва ижтимоий таъминот тизими, Ички ишлар вазирлиги)да кенг қўлланилиши аниқ.

-СТИРнинг айнан солиқ тўловчи, яъни фуқаро учун қандай қулайликлари бор?

-Бир қараганда, СТИР фуқаронинг солиқ ва бошқа тўловларни ўз вақтида тўлаши, қонун доирасида меҳнат қилиши, иш олиб боришини тартибга солувчи восита бўлиб кўринса-да, моҳиятан у аввало, ҳар бир солиқ тўловчининг манфаатига хизмат қилади. Бир сўз билан айтганда, СТИР Сиз тўғрингиздаги барча маълумотларни ташиб юрувчи кўзга кўринмас электрон воситадир.

Мисол учун, бир фуқаро Нукус шаҳридан хизмат вазифаси тақозо этиб, Самарқандга оиласи билан кўчиб келди. У яшай бошлаган туман солиқ инспекциясидан солиқ тўловларига оид маълумотлар сўралганида, фуқаро яна Нукусга бориб овора бўлиб юрмайди. У ўз идентификацион рақамини кўрсатса, бас, барча маълумотлар компьютерда акс этади. Бунда фуқаро ортиқча йўл харажати, вақт сингари турли муаммолардан холи бўлади.

Демак, СТИР солиқ тўловчига фуқаролик паспорти канчалик аҳамият касб этса, ўша даражада унинг кундалик турмушида ўрин эгаллай олишига шубҳа йўқ.

-Қарорга мувофиқ барча жисмоний шахслар СТИРга эга бўлишлари лозимдир. Солиқ муносабатларида эса асосан жамиятнинг иш билан банд қатламлари иштирок этади. Айтинг-чи, вақтинча ишсиз уйда ўтирганлар, уй бекалари ва бошқалар учун СТИР керакми? Улар қай тартибда идентификацион рақам оладилар?

-Қарорда белгиланганидек, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи солиқ тўловчига идентификация рақами туман (шаҳар) давлат солиқ инспекциясида солиқ мажбуриятлари пайдо бўлиши факти юзасидан рўйхатдан ўтказиш шакли тўлдирилганидан кейин берилади. Вақтинча ишсиз бошқа солиқ тўловчиларга - жисмоний шахсларга СТИР очишда рўйхатдан ўтказиш шакллари участка солиқ инспекторлари томонидан уйма-уй юриб расмийлаштирилади. Бунда фуқаро агар мол-мулк эгаси сифатида солиқ тўловларини тўлаб келган бўлса, албатта, СТИР рақами берилган бўлиши керак. Буни фақат бевосита жойлардаги солиқ инспекцияларига учрашиб билиш мумкин.

Уй бекалари ва вақтинча уйда ишсиз ўтирганлар мол-мулк эгаси бўлиб, солиқ тўловчи сифатида солиқлар тўлаб келадилар. Маълум бир тоифадаги жисмоний шахслар мол-мулк ёки ер эгалари сифатида солиқ тўловларида имтиёзларга ҳам эга. Агар бу жараёнда фуқаро бир нечта мол-мулк ёки ер эгаси сифатида қатнашса, у фақат битта солиқ объектидан имтиёзга эга бўлиб бошқа мол-мулклари учун белгиланган тартибда солиқларни тўлашлари шарт. Уларнинг идентификацион рақами эса мавжуд имтиёзлардан суиистеъмоллик билан ноқонуний фойдаланмасликларини назорат қилади. Бу эса ўз навбатида солиқ идоралари учун давлат ғазнасига қўшимча маблағлар ундириш имконини яратади.

Муҳими, ҳар бир фуқаро солиқ тўловчи сифатида ўз идентификация рақамига эга бўлиши ва ундан фойдалана билиши лозим.

Фарида МАҲКАМОВА суҳбатлашди.

Сирдарё туманидаги "Бархон" очиқ турдаги акционерлик жамиятида ёғочдан ўн беш турдаги маҳсулот ишлаб чиқарилмоқда. Корхонада тайёрланаётган эшик, ром, стол, стуллар асосан вилоятдаги лицей ва коллежларга буюртма асосида етказиб берилаяпти. Ана шу ишларда ёғоч устаси Жиянбой Турсунбатовнинг ҳам алоҳида ҳиссаси бор.

СУРАТДА: Жиянбой Турсунбатов. Б.АКРАМОВ олган сурат.

ЙИҒИЛИШ

ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАР МУҲОКАМАСИ

Гулистонда вилоят фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Вилоят ҳокими Р.Ҳайдаров "Вилоятда 2003 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожланиш якунлари, иқтисодий ислоҳотларнинг боришини баҳолаш ҳамда 2004 йилда иқтисодиётни эркинлаштиришнинг асосий йўналишлари тўғрисида" маъруза қилди.

"Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларнинг бориши, 2004 йилда белгиланган вазифаларни бажариш бўйича олиб борилаётган ишлар" ҳам муҳокама этилди.

Йиғилишда, иқтисодий ислоҳотлар ҳали талабга жавоб бермаётганлиги, хусусийлаштириш жараёни суст кечаётгани, қуйи ва ўрта бўғин раҳбарлари ҳали ғайрат-шижоат, ташаббус кўрсатмаётганлиги, Меҳнатобод, Оқолтин туманларида келгуси йил ҳосили учун муайян ишлар амалга оширилаётган бўлсада, Сайхунобод, Гулистон, Боёвут туманларида бу борада сусткашликка йўл қўйилаётгани танқид қилинди.

Баҳорги тадбирларни уюшқоқлик билан ўтказиш юзасидан чора-тадбирлар белгилаб олинди.

***

Шунингдек, Жиззах шаҳрида ҳам вилоят фаолларининг йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишларда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири Шавкат Мирзиёев қатнашди.

Шомурод ХОЛМУРОДОВ, "Қишлоқ ҳаёти" мухбири.

РЕЖАСИЗ ТЕКШИРИШЛАР ҚАЧОНГАЧА?

(Боши 1-бетда)

Сабаби, пудратчилар йил бошида хўжалик билан шартнома тузишган, ишлар давом этаётган эди. Янаги йилдан ғайрат билан ишлаймиз, бу йил ҳам қараб турмайлик, дея мўл ҳосил учун пухта замин яратавердик.

Афсуски, кўп ўтмай ёзув-чизувлар бошланиб кетди. Бўҳтон хатлар асосида 2002 йили эндигина иш бошлаган фермер хўжалигимизда 15 маротаба текшириш ўтказилди. Ҳатто қатор тафтишлар, йиғилишлар менинг иштирокимсиз, ўзбошимчалик билан ҳам бўлиб ўтди. Кўнглимга таскин берадигани шу эдики, ҳар галги текширишда даъвогарлар ноҳақ бўлиб чиқардилар. Буни туман ҳокимлиги, туман давлат солиқ инспекцияси, вилоят адлия бошқармаси томонидан фаолиятимиз бўйича алоҳида текширишлар ўтказилиб, берилган қатор хулосалар тасдиқлайди.

Энди мана бу кулгили ҳолатга эътитибор беринг: Кетма-кет хатлар ёзиб, сувни лойқалантираётганлар қистови билан 2003 йилнинг 5 февралида қишлоқ аҳолисининг (!) умумий йиғилиши ўтказилиб, мени фермер хўжалиги раислигидан бўшатишиб, Акром Эшниёзовни сайлашди. Тавба дея ёқа ушладим. Ҳатто бу йиғилишда бир қатор идораларнинг вакиллари ҳам қатнашган. Ачинарлиси, улар йиғилишнинг нотўғри ўтказилаётганини, бундай қарорга келиниши мавжуд қонунларга тўғри келмаслигини айтишмаган.

Хуллас, фермер хўжалигимиз аъзолигига танловсиз ўтиб қолган Шерали Эшпўлатов, Марям Султонова ҳамда фермер хўжалигига мутлақо алоқаси бўлмаган Абдурашид Тошев, Бахтиёр Эшимовлар асоссиз равишда ўзбошимчалик ва зўравонлик билан 0,75 гектар экин майдонини эгаллаб олишиб, истаган экинларини экишмоқда. Ҳатто уй-жой қуришни ҳам бошлаб юборишган.

Шерали Эшпўлатов бир гектар боғдан ижара асосида фойдаланиб келган. Ана шу боғ ҳозир бизнинг ихтиёримизда. Уч йилдан буён эса ижара ҳақини ололмаймиз. Уларнинг ерга муносабатдаги ўзбошимчаликлари туман ер ресурслари хизмати бўлими бошлиғи К.Ўсаров раҳбарлигида ўрганиб чиқилди. Ғайриқонуний ҳаракатлари бўйича туман прокуратурасига тақдимнома киритилди.

Бу орада шикоятчиларни тинчитиш мақсадида туман ҳокими "Шаршара" фермер хўжалиги тўғрисидаги қарорини неча бор ўзгартирди. 2003 йилнинг 6 июнида ҳокимликда бўлиб ўтган йиғилишда аризамни олиб мени фермер хўжалиги раислигидан бўшатишди. Ўрнимга Гадоймурод Зиётовни сайлаш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Кўп асабийлашдим. Соғлигим ёмонлашди. Шу боис туман марказий шифохонасида ётдим. Шифохонадан чиқиб фермерлик фаолиятимга тўғаноқ бўлаётган, ўзимга иқтисодий, маънавий зарар етказаётганларни фуқаролик судига бердим. Бошқа чорам ҳам йўқ эди. Ҳукуматимиз шунчалар имкониятлар яратиб берса, фермерларни қўллаб-қувватлаб турсаю буни тушуниб етмаётганлар оёғингизга болта ураверишса, чидаш мумкинми?

Иштихон туманлараро фуқаролик ишлари бўйича судининг ўтган йил июл ойида судья М.Муҳамедов раислигида бўлиб ўтган очиқ суд мажлисида аҳвол атрофлича таҳлил этилиб, даъволарим асосан қаноатлантирилди. Жавобгарлардан менинг фойдамга соғлигимни тиклаш учун сарфланган 59000 сўм, кўрган маънавий зарарим учун 200000 сўм ундириб бериладиган бўлди. Ноқонуний ўтказилган йиғилишлар қарорлари бекор қилинди. Фермер хўжалиги раислигига қайта тикландим. Фермер хўжалигимиз фойдасига жавобгарлардан жами 590061 сўм ундирилиши тўғрисида қарор қабул қилинди. Ҳақ жойида қарор топди. Бироқ ўринсиз даъво қилаётганлар ҳамон тинчишган эмас.

Текширувчилар ҳар гал папка қўлтиқлаб келишганида, бир фикр хаёлимдан кечади: шикоятчининг даъволарига асосланиб ўтказилган тафтишлар 2-3 карра тасдиғини топмагач, наҳотки яна текшириш давом этаверса. Наҳотки, улар юз карра ёзишса, юз карра текшириш шарт бўлса?!

Мен қатъий қарорга келдим. Энди режасиз текширишларга, фаолиятимизга ўринсиз аралашишларга йўл қўймайман.

Содиқ ҚЎЗИБОЕВ, Иштихон туманидаги "Шаршара" фермер хўжалиги раиси.

СУВ – БУ ҲАЁТ

Сув - ҳаёт манбаи. Уни асраш, исроф қилмаслик, тежаб-тергаб фойдаланиш инсонлар учун бурч. Сайёрамизда чучук сув миқдори чегараланганлигини ҳисобга оладиган бўлсак, сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш ҳаётий заруриятдир.

Республика Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳамда Оролни қутқариш халқаро агентлиги томонидан ташкил этилиб, бир неча йиллардан буён ўтказилиб келинаётган "Сув бу - ҳаёт" танлов тадбири ҳам худди шу масалага қаратилган. Вазифа сувдан тежамли фойдаланишни танлов орқали ҳаётга татбиқ этиш. Ушбу танлов дастлаб 1999 ва 2000 йилларда Фарғона, Қашқадарё, ўтган йилда эса Сирдарё ва Жиззах вилоятларида бўлиб ўтди. Хўш, натижа қандай?

БЕЭЪТИБОР БЎЛМАНГ

Натижани эса рақамлардан билиб олиш мумкин. Масалан, Қашқадарё ва Фарғона вилоятларида ана шу икки йил оралиғида 57,8 млн. $м^3$ сувнинг иқтисод қилинишига эришилди. Албатта, экинларни сувдан қисмаган ҳолда сув тақчиллиги шароитида мавжуд сув ресурсларидан мақсадли ва унумли фойдаланишни амалда қўллаш орқали ҳам кўзланган ҳосилни олиш мумкин. Фақат унга ҳафсала ва эътибор бўлса, бас. Гапимизга Арнасой туманидаги "Лочин" фермер хўжалиги кўрсаткичларини исбот сифатида келтирсак. Фермер хўжалиги ўтган йилги экинларга ишлов бериш жараёнида белгиланган 0,47 млн. $м^3$ сув ўрнига амалда 0,45 млн. $м^3$ сувдан фойдаланди. Лекин ҳосил ёмон эмас. Режадаги ғалла 102 фоизга, пахта 175 фоизга уддаланди. Шунингдек, Пахтакор туманида фаолият юритувчи "Коробдол Н" фермер хўжалигининг ютуқлари ҳам ижобий.

Лекин шу билан бирга сувдан нотўғри фойдаланаётганлар ҳам йўқ эмас. Шунинг учун бу тадбир сув исрофгарчилигининг олдини олишга қаратилган.

Хуллас, экин парваришида сувни тежаш баробарида маблағни, вақтни ҳам тежаш мумкин. Ҳосилдорлик ҳам кўнгилдагидай бўлади. Фақат сувдан ақл билан фойдаланилса, бас. Шунда у ютқазмайди. Зеро, тадбирдан мақсад ҳам шу.

Дарвоқе, танлов жорий йил Сурхондарёда давом эттирилади.

Дилшод УЛУҒМУРОДОВ

МАҲСУЛОТ ХОРИЖГА

"Намангандонмаҳсулот" акциядорлик уюшмасининг бош корхонаси жорий йилдан бошлаб буғдой ва ун маҳсулотини хорижга экспорт қила бошлади.

Ушбу корхонада ўтган йилнинг март ойида Швейцариянинг "Бюллер" фирмасидан келтирилган замонавий технология ишга туширилганди. Унинг иш унуми жуда юқори бўлиб, бир кеча-кундузда 300 тонна буғдой қайта ишланиб, 240-250 тонна уч навдаги юқори сифатли ун маҳсулоти ишлаб чиқарилмоқда. Маҳсулот жаҳон андозасига тўла жавоб беради. Ўтган йилнинг охирида ун маҳсулотига хорижликлар харидор бўлиб қолишди. Икки ўртада шартномалар тузилиб, корхона хазинасига валюта туша бошлади.

Бозор иқтисодиёти фойдани кўзлаб иш юритишни талаб қилади. Бу корхона эса биргина Озарбайжон ва тожикистонга етказиб берган маҳсулотидан 540 минг АҚШ доллари миқдорида соф фойда олади. Тушган даромадга корхона Ахсикент мавзесида макарон ва қандолатчилик заводи қурмоқчи. Демак, яна юзлаб ишчи ўрни яратилади. Бу ютуқларга корхона раҳбарининг омилкорлик билан олиб бораётган иши туфайли эришилмоқда.

"Туркистон-пресс"

ҚОҒОЗДА "ЮРГАН" "УАЗ..."

ҚИЛМИШ - ҚИДИРМИШ

Нафс не кўйларга солмайди, дейсиз?! Туман ветеринария бўлими бошлиғи Ғофуржон Шерматов олдинига сипогина бўлиб ишлаб юрувди, кейин "айниди". Нафс виждонидан тепага чиқиб кетди.

Нафс илдамлайверди. Ғофуржон унга итоат қилаверди. Кўпроқ хизмат бурчини адо этиш борасида эмас, чўнтагини қаппайтириш учун жон куйдира бошлади.

Ўтган йилнинг 3 февралида у О.Турсуновни фойдаланиш учун яроқсиз, давлат белгиси 34-45 ФЕА бўлган "УАЗ-469" русумли машина учун ҳайдовчи қилиб ишга олди. Бу ишнинг тагида ёнилғини ўзлаштириш режаси бор эди. 2003 йил феврал ойидан июн ойига қадар машинани "юрган" қилиб, сохта ҳужжатлар юритиб 1005 литр бензинни шахсий "Жигули"сига ишлатиб юборди. Бошлиқ бўлса, ким ҳам унга "ҳой, нотўғри қиляпсиз", дерди.

"УАЗ-469"нинг бензинида ғириллаб юрган "Жигули"нинг балонлари ҳам тез "ейилиб" кетди. Бунинг ҳам йўлини топди. "Дилбек" деган хусусий фирмага "Автомашинани таъмирлаш ишлари" учун 2003 йил 31 март куни 12-фактурага асосан 200 минг сўм ўтказдирди. Эвазига шахсий машинасига балонлар олиб қўйди.

Нафси эса тобора ҳакалак ота бошлади. Чунки "иш"ларининг иси чиқмаётган эди-да...

Бўлимга қарашли Рапқон участкасига борганида бир гектар ердаги бедага кўзи тушиб қолди. "Ҳарна", деб ўйлади ўзича ва 1900 килограмм бедани уйига олиб кетди. Бу билан участкага 162260 сўмлик моддий зарар етказади.

"Чорбоқтўранги" хўжалиги кўрсатилган ветеринария хизмати учун бўлимга 149750 сўмлик, миқдори 2995 килограмм сабзи берди. Сабзини Ғофуржоннинг ўзи қабул қилиб олади, бўлим ҳисобига кирим қилишни эса чўзиб юраверади. Анча вақтдан кейин 250 килограмм сабзи сотилиб, 12500 сўм пули кирим қилинади, холос. Қолган сабзи чириб кетди, бу ҳақда далолатнома ҳам тузилмади. Ўрнини қоплаш билангина бу ишни "текислаш"га киришади. 7 та участка бошлиқларидан 70 минг сўм йиғиб олиб, бўлим ғазнасига топширади. Бу ҳаракати билан эса жамоа манфаатига 137250 сўмлик моддий зарар етказади...

Қинғир ишнинг қийиғи чиқиши бор гап. Ғ.Шерматов ҳам буни ўз кўзи билан кўриб, бошидан кечирди. Нафс қўйида қилинган қилмишлари учун суднинг қора курсисида ўтириб жавоб берди ва охир-оқибатда шунга яраша жазосини олди. Қоғозда "юрган" "УАЗ" билан узоққа бориб бўлмаслигига ҳам иқрор бўлди...

Расулжон ЖЎРАЕВ, Бешариқ тумани прокурори.

“ЎЗТЕМИРЙЎЛЙЎЛОВЧИ” ХИЗМАТИНГИЗДА

(Боши 1-бетда)

Эсингизда бўлса, 2001 йилнинг январ ойида Учқудуқ-Мискин-Нукус янги йўналиши ишга тушган эди. Саҳронинг қоқ ўртасини ёриб пўлат излар ётқизилгани инобатга олинса, ҳазилакам иш амалга оширилганини сезишимиз қийин кечмайди. Биринчидан, юк ортилган вагонлар мамлакат ҳудудидан ўтадиган бўлди. Иккинчидан, саҳроларда замонавий иншоотлар қад ростлади. Янги вокзаллар ишга тушди. Аҳолининг маълум қисми иш билан таъминланди. Учинчидан, саҳроларга ҳаёт кириб

келди. Одамларнинг узоғи яқин бўлди.

Бошқа соҳалардаги каби темир йўл тизимидаги янгиланишлар, қурилишлар Ўзбекистоннинг улкан имкониятлар мамлакатига айланиб бораётганидан далолат беради. Дейлик, яна бир йўналиш –Нукус-Тўрткўл шаҳарлараро поезди қатнови йўлга қўйилди. Бу эса Учқудуқ-Мискин-Нукус йўлининг давоми эди. 2002 йилнинг сентябр ойидан бошлаб эса мазкур йўналиш бўйича Тошкент-Учқудуқ-Нукус тезюрар йўловчи поезди қатнай бошлади. Халқимиз ҳаётининг фаровон кечиши, кишилар турмуш тарзини яхшилаш, мамлакат иқтисодий салоҳиятини юксалтириш учун давлатимиз барча имкониятлардан унумли фойдаланаяпти.

Йўловчилар учун шарт-шароитлар яратиш дастлаб вокзаллардан бошланади. Ҳар бир йўловчи вокзал остонасидан ҳатлаб, чипта харид қилгач то вагон эшигига боргунга қадар қулай шарт-шароит, энг муҳими, хушмуомалаликни ҳис этиб турмоғи шарт. Вокзал – темир йўл тизимининг юзи, ички тартиб ва маданиятни кўрсатиб турувчи кўзгу.

“Темирйўлйўловчи” очиқ акциядорлик жамияти тасарруфида 18 та асосий вокзаллар мавжуд. Айтиш мумкинки, уларда замонавий шарт-шароитлар яратилган. Йўловчиларга талаблар даражасида хизмат кўрсатиш йўлга қўйилган.

Кейинги икки йил ичида Наманган, Марғилон, Нукус, Қарши, Термиз, Ховос шаҳарлари вокзаллари тўлиқ таъмирдан чиқарилди. Шунингдек, вокзалларнинг барча чиптахоналари замонавий жиҳозлар билан таъминланди. Олдиндан чипта сотиш кассалари қаршисида ахборот-маълумот таблоси ўрнатилди. Шунингдек, “Тошкент-Марказ” бекати тўлиқ қайтадан таъмирланиши режалаштирилмоқда. Бугунги кунда ҳар бир тармоқда ўзгариш ва янгиланишлар, замон билан ҳамнафаслик сезилмаса, бу соҳа ўз-ўзидан ҳаётдан орқада қола бошлайди. Бозор иқтисодиёти шароитида эса энг аввало давр руҳини сезиш муҳим хислат саналади. Шундан келиб чиқиб айтадиган бўлсак, “Ўзтемирйўлйўловчи” ОАЖда қилинаётган ижобий ишлар талайгина.

Йўловчилар учун ҳар томонлама қулайлик яратиш мақсадида “Тошкент-Нукус”, “Тошкент-Бухоро”, “Тошкент-Термиз” йўналишлари бўйича қатнаётган поездларда замонавий хизмат турлари жорий этилди. Бундан ташқари “Қўқон-Наманган”, “Бухоро-Навоий”, “Навоий-Самарқанд”, “Қарши-Китоб” йўналишида шаҳарлараро поездлар қатнай бошлади, - дейди биз билан суҳбатда “Ўзтемирйўлйўловчи” ОАЖ раиси ўринбосари Дониёр Захриддинов.

Январ ойидан бошлаб яна бир янги йўналишда “Тошкент-Самарқанд” тезюрар поезди юраяпти. Ёз мавсумида эса аввалгидек “Тошкент-Хўжакент” тезюрар электр поезди қатнови йўлга қўйилди. Буларнинг барчаси темир йўл мамлакатимиз бўйлаб ривож топаётганидан далолат беради.

Шу ўринда “Тошкент-Самарқанд” тезюрар электр поездидаги қулайликларга алоҳида тўхталсак. Биринчидан, халқимизга хизмат кўрсатишнинг намунали усуллардан бири йўлга қўйилди: вагонлар замонавий. Ўриндиқлар юмшоқ. Ёруғ ва шинам, озода вагонларга дунёнинг ривожланган давлатлари йўловчи поездлари тимсолида оро берилган. Ҳар бир вагон купелари алоҳида бўлиб, 6 тадан юмшоқ ўриндиқларга эга. Йўловчиларга нонушта ёки кечки овқат берилади. Барча сервис хизматлари қатори уларнинг нархи ҳам чипта баҳоси ичида. Бундан ташқари қўшимча тўловлар эвазига ёдгорликлар тўплами, совғалар харид қилиш имконияти яратилган. Видеофильмлар ва мусиқали клипларга буюртмалар бериш мумкин.

Мазкур йўналиш бўйича ҳаракатланадиган поезд йўловчиларни ўз манзилига ҳеч бир қийинчиликсиз, зериктирмай олиб бориши билан йўловчилар кўнглига мос келаяпти. Биз “Тошкент-Самарқанд” тезюрар поездидаги шарт-шароитлар билан танишдик. Ҳаммаси рисоладагидай. Комфорт. Яхшиси, йўловчиларнинг фикрларига эътибор қаратсак, “Маърифат” газетаси ходими Б.Ризоқулов шундай дейди:

- Мазкур поезд ҳар томонлама қулай. Вагонлар озода. Ҳордиқ олиб, манзилга етганингизни ҳам сезмай қоласиз. Юртимизда шундай, замонавий поездлар қатнови йўлга қўйилаётганидан хурсанд бўлишимиз керак.

-Вагонларнинг замонавийлигини қаранг. Хизматчилар ҳам хушмуомалали. Камчиликлар йўқ. Агар шундай чиройли вагонларда кетсанг, “йўл азоби...” деган иборани айтишнинг ҳожати йўқ, - дейди Термиз шаҳар алоқа бўлими бошлиғи М.Раимов.

Хуллас, йўловчиларнинг қайси бири билан гаплашманг, мамнуният ҳиссини туясиз.

Бугун “Ўзтемирйўлйўловчи” ОАЖ фаолиятига назар ташлайдиган бўлсак, қуйидаги рақамлар ҳам унинг тараққий этаётганлигини кўрсатади. Ҳозир мазкур жамиятда 4144 киши ишлайди. Ўртача иш ҳақи 72 минг сўмга тўғри келаяпти. Ўтган йили 15 миллион 271 минг кишига хизмат кўрсатилди, 15 миллиард 715 миллион сўмлик даромад олинди. Йўл чипталари нархи оширилмади. “Тошкент-Москва” йўналиши бўйича ҳаракатланадиган йўловчи поезди чипта баҳоси 25 фоизга арзонлаштирилди. Энг муҳими “Ўзтемирйўлйўловчи” ОАЖ раҳбариятининг давр руҳини англаб, имкониятлардан оқилона фойдаланаётгани боис, тармоқда ислоҳотлар самараси кўзга ташланмоқда.

Ҳанифа ШАМШИЕВА

ETTI IQLIMDAN BIR SHINGIL

АКВАПАРКДАГИ ФОЖИА

Москва шаҳри Ясенево туманидаги “Трансваал-парк” ёпиқ чўмилиш ҳавзасида содир бўлган бахтсиз ҳодиса туфайли 28 киши ҳалок бўлди, 80 нафар одам турли кўринишда яраланди.

Фавқулодда ҳолатлар вазирлиги бошлиғи Сергей Шойгунинг сўзига кўра, чўмилиш ҳавзасининг гумбази қалин қор ёғишига бардош беролмай, ҳовузлар устига қулаб тушган. Воқеа жойида ҳеч қандай теракт тафсилотлари кузатилмаган.

ХАВФ ОРТДА ҚОЛДИ

Исроил фуқароларига бундан бир неча йил аввал биологик ва кимёвий қуролларга қарши ишлатиладиган махсус ниқоблар берилган эди.

Бу турдаги газ ниқоблари асосан Саддам Ҳусайн режимининг таҳдиди мавжуд бўлган даврда ва 1990 йил Форс кўрфазида вужудга келган нотинчликдан бир муддат аввал исроилликларга тарқатилганди. Исроил ҳукуматининг фикрича, бундай сарф-харажатларга энди ўрин йўқ, чунки Саддам Ҳусайн тузуми ағдарилган. Ҳар бири валюта ҳисобига четдан олиб келинган газ ниқобларини топширган фуқарога маълум миқдордаги пул мукофоти берилади.

ТИЛСИЗ ЁВ

CNN ахборот агентлигининг тарқатган маълумотига кўра, Хитойнинг Чжэцзян вилояти ва Цзилин шаҳрида содир бўлган кучли ёнғин оқибатида 90 киши вафот этган.

Хитойнинг Чжэцзян вилоятидаги ибодатхонада диний байрам ўтказилаётган бир вақтда ёнғин чиққан.

Ибодатхонада кўп сонли ибодат билан машғул бўлганлар саросима ичида қолишди. Натижада 39 киши ҳалок бўлиб, 20 нафарга яқин одам жароҳат олди. Орадан уч соат ўтиб, Хитой шимоли-шарқида жойлашган Цзилин шаҳри супермаркетлари бирида ҳам ёнғин чиқди. Бу жойда эса 53 харидор ва супермаркет хизматчилари нобуд бўлишди. Хитой расмийларининг баёнотича, содир бўлган икки ёнғин ҳам эътиборсизлик туфайли вужудга келган экан.

ЖИНОЯТЧИЛАР ҚАЙТАРИЛАДИ

АҚШ ҳарбий жиноятлар масаласи бўйича давлат котиби ёрдамчиси Пьер Проспер Кубада жойлашган Гуантанамо ҳарбий базасида сақланаётган 8 россиялик жиноятчиларни ўз ватанларига қайтарилишини айтиб ўтди.

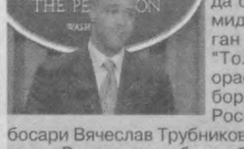

Гуантанамодаги асирлар Америка ҳарбийлари томонидан Афғонистонда олиб борилган амалиётлар давомида қўлга олинган эди. Қўлга олинган рус асирлари Афғонистондаги “Толибон” ҳаракати жангарилари орасида бир неча йил фаолият олиб боришганлиги аниқланган. Бу ҳақда Россия ташқи ишлари вазири ўринбосари Вячеслав Трубников “россиялик толибончилар”ни тез кунда Россияга олиб келиб, улар устидан суд олиб борилишини баён этди.

НАВБАТДАГИ ТЕРРОР

Бағдоддан 40 километр узоқликда жойлашган Ал-Фалуд шаҳридаги полиция участкасига бир гуруҳ жиноятчилар ҳужум уюштирди.

Жиноятчилар полиция маҳкамасини тўрт томондан ўраб олиб, ўққа тутишди. Икки томонлама олишув чоғида 20 нафар полиция ходими ва 3 жангари ҳалок бўлди.

Кўққисдан содир этилган ҳужум туфайли полиция ходимлари ёрдамчи куч чақиришга улгуришмаган. Ярим соат давом этган отишувдан сўнг бир қанча террактни амалга оширганликда гумон қилиниб, полиция маҳкамасида сақланаётган 100 нафар жангариларни ҳам жиноятчи гуруҳ озод этишган, деб хабар беради BBC ахборот агентлиги.

НАМОЙИШ

Страссбургда 40 мингга яқин курдлар ўз намойишлари билан чиқишди. Намойишчилар Абдулла Ожалонни озод этишни талаб этишди. Намойишчилар сафига Европанинг бир қанча давлатларида истиқомат қиладиган курдлар ҳам келиб қўшилишган.

1999 йил Туркияда Абдулла Ожалон айирмачилик, бир неча миллатчилик жиноятларида айбланиб, қўлга олинган ва ўлим жазосига ҳукм қилинган эди. Лекин курдларнинг астойдил норозиликлари ва чиқишлари Абдулла Ожалонга қўйилган олий жазо умрбод қамоқ жазоси билан алмаштирилишига сабаб бўлган эди. Мана беш йилдирки, курдлар ўзларининг йўлбошчиси қўлга олинган санада намойишлар уюштириб келишмоқда.

ИНТЕРНЕТ хабарлари асосида
Шермат САНАЕВ тайёрлади.

ПЛЁНКА ЯХШИ... ҲАФСАЛАСИЗЛИК ЁМОН

(Боши 1-бетда)

Чигит экиш сеялкалари ҳар йили мавсум олдидан Учкўрғондаги “Қўғайтаъмир” корхонасида қайтадан таъмирланади, - дейди туман қишлоқ ва сув хўжалиги бўлим бошлиғининг иқтисод бўйича ўринбосари Ҳамиджон Ҳакимов, - ҳар бир сеялка ҳолатига қараб, 450 минг сўмдан 600 минг сўмгача харажат қилинади. Бу эса хўжаликлар иқтисодига сезиларли таъсир қиляпти. Масалан, ўтган йили 11 та сеялкамизни “Қўғайтаъмир”га юбориб, ҳар бирининг ҳолатига қараб 334 минг сўмдан 580 минг сўмгача харажат қилдик. Фақат таъмир учун 6 миллион 150 минг сўм маблағ сарфланди. Демоқчиманки, инженер-конструкторларимиз эндиликда плёнка остига чигит экадиган пишиқ, мукаммал агрегатлар яратиш устида ҳам иш олиб боришлари керак. Токайгача, сеялкалар ҳар мавсум олдидан таъмирланаверади?

Ким табиб, бошидан ўтказган табиб. Энди чустликлар бу йилдан плёнка остига чигит экадиган сеялкаларнинг аксарият қисмини ўзларида – туман МТПси қошидаги устахонада таъмирлашни йўлга қўйишибди.

-Шу кунларда 26 та ана шундай сеялкаларни таъмирлаб, кафолати билан хўжаликларга етказиб бердик, - дейди туман машина-трактор парки ҳиссадорлик жамияти раисининг ўринбосари Мирзаосим Сатторов. - “Қўғайтаъмир”да ҳар бир сеялка таъмири 450-600 минг сўмга тушса, ўзимизда бу 170-250 минг сўмга тўғри келди. Шунинг эвазига 5-6 миллион сўм маблағни тежаб қолдик.

Тежамкорлик фойданинг кўпайишидан дарак. Чустликлар плёнка остига чигит экишнинг афзалликларини тушунишяпти, туманда бу усул йилдан-йилга оммалашяпти. Бу борада ҳафсаласизлик қилганлар эса, кеч бўлса-да, плёнканинг фойдасини кўришяпти.

Хуллас, чустликлар “Зарафшон” тажрибасини, Маҳмуджон полвонларга ўхшаган янгиликка ўч, уста миришкор пахтакорлар маҳоратини, туман миқёсида кенг ёйишлари, оммалаштиришлари керак. Ана шунда Чуст ҳам катта карвоннинг олдида юради.

Ортиқали НОМОЗОВ,
“Қишлоқ ҳаёти” мухбири.

ЭҲТИЁТ-ШАРТ

Жорий йил илк бор Вьетнамда қайд этилган парранда гриппи аста-секин Жанубий Корея, Таиланд, Камбоджа, Покистон, Япония, Лаосга ҳам ёйила бошлади.

Натижада парранда бош сонларига қирон келди, грипп касал-

лиги юққанлиги учун парранда маҳсулотлари эса ветеринария ходимлари томонидан йўқ қилиб ташланди. Бу мамлакатлар иқтисодига катта зарар келтирмоқда. Ачинарлиси шундаки, эпидемия

“ПАРРАНДА ГРИППИ”

нафақат паррандаларнинг, балки инсонлар ҳаётига ҳам хавф солмоқда. Беихтиёр ўйга толасан, бизнинг юртимизга кириб келиш эҳтимоли бормикан?! Албатта, йўқ. Чунки республикамизда паррандалар юқумли касалликлари кириб келишининг олдини олиш мақсадида амалий ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, Фавқулодда эпидемияга қарши курашиш Республика комиссияси томонидан шу йил 22 январда ўтказилган йиғилишда республика ҳудудида барча юқумли касалликлар бўйича эпизоотик барқарорликни таъминлаш борасида олиб борилаётган тадбирлар устидан назоратни кучайтириш тўғрисида мутасадди ташкилотларга вазифалар юклатилди. Шунингдек, ўта хавфли юқумли касалликлар учраётган давлатлардан кириб келаётган фуқаролар, қишлоқ хўжалиги ва чорва маҳсулотлари, озиқ-овқат ва ноозиқ-овқат маҳсулотлари устидан назоратни янада кучайтириш бўйича Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳар давлат ветеринария бошқармаларига, Чегара ва транспортда давлат ветеринария назорати бошқармасига тегишли топшириқлар берилди. Бу, албатта, ўзининг ижобий самарасини бера бошлади.

Энди касаллик ҳақида икки оғиз сўз. Парранда гриппи касаллигини ортомиксовируслар келтириб чиқаради. Унинг кўп сонли қўзғатувчиларини инсонларда А, В, С турларга, паррандаларда эса А турига жамлаб ўрганилади. А туридаги грипп вируслари эпидемия ва эпизоотияда муҳим роль ўйнайди. Чунки паррандаларда микроорганизмларнинг ўзаро бирикишидан янги микроорганизмлар ҳосил бўлиши натижасида антиген ўзгарувчанлик вужудга келиши мумкин. Вирус вариантлари турли кўриниш ва касаллик тарқатиш хусусияти бир хил бўлмаганлиги боис паррандаларда турлича клиник белгилар билан намоён бўлади. Шунинг учун айрим турдаги парранда гриппини “паррандаларнинг классик вабоси”, “ўрдакларнинг юқумли тумови”, “ўрдакларнинг юқумли синусити” ва бошқа номлар билан атайдилар.

Грипп билан барча турдаги уй ҳайвонлари, қушлар ва ёввойи паррандалар касалланади.

Товуқларда грипп қўзғатувчиси – А грипп вируси ҳисобланади. Уларнинг манбаи эса барча турдаги қушлардир. Касал жўжалар, товуқлар, қушлар, кемирувчилар ҳам касаллик ташувчи бўлиши мумкин. Бу юқумли касаллик ўзаро алоқада, оғиз-нафас йўллари орқали юқади. Лекин касаллик тез тарқалишига қарамай, барча паррандалар зарарланмайди.

Касалликка чалинган паррандаларда озуқа емай қўйиш, чанқоқлик, нафас олишнинг қийинлашуви, бурун ва оғзидан суюқлик оқиши, ҳаракат фаолияти бузилиши, парез ва параличлар, тожининг кўкариши, чечаксимон тошмалар тошиши ва диарея ҳолатлари кузатилади. Касал паррандаларнинг тухум бериши кескин камайиб кетади.

Шунинг учун касални даволагандан кўра, олдини олган яхши. Шу боис вилоят ва туманларда ветеринария лабораториялари фаолият кўрсатмоқда. Эпидемияга қарши зооветенария ва санитария тадбирлари ўз вақтида ўтказилса, хавфнинг олди олинади.

Абдуҳолиқ АЛИМАРДОНОВ,
парранда касалликлари бўйича республика ветеринария лабораторияси директори, биология фанлари номзоди.

АҚШ - ЎЗБЕКИСТОН:

PL-480 ДАСТУРИГА КЎРА

(Боши 1-бетда)

-Биз ўзбек ва америка мутахассисларидан иборат бир жамоамиз, - дейди АҚШ Қишлоқ хўжалиги департаменти вакили, лойиҳа директори доктор Жеймс Стивенсон. – Олиб борилаётган ишлар икки томонлама манфаатли. Чунки соҳадаги муаммолар бир хил. Масалан, ғўзанинг кўсак қурти ва вилт касаллиги, буғдойнинг занг касалликларини олайлик. Америкада ҳам, Ўзбекистонда ҳам учрайди. Иккинчи жиҳати эса Ўзбекистонда етиштирилаётган сабзавот-полиз маҳсулотларининг мазасига тенг келадигани йўқ, лекин касалликка чидамсиз. Америкада эса бунинг акси. Лекин давлатингизда зараркунандаларга қарши “махфий қурол” бор. Келинг, сизга оддий қилиб тушунтирай: Дейлик, буғдойнинг маданийлашган турлари касалликка тезда чалинади. Ёввойи ҳолдагиси эса касаллик ва зараркунандаларга ўта чидамли. Уларни чатиштириш орқали янги сермаҳсул нав яратиш мумкин.

Мен зараркунандаларга қарши курашни югуриш мусобақасига ўхшатаман. Чунки ҳашаротлар ўта мослашувчан бўлади. Масалан, бирор вирусга қарши препарат яратдингиз. Синовдан яхши ўтди, таъсир кучи ҳам кўнгилдагидек. Бироқ маълум бир вақтдан сўнг у ўз таъсир кучини йўқотади. Аниқроғи, зараркунандалар препаратга мослашиб улгуради. Сўнг бошқа дори воситасини қўллаш даркор. Очиғини айтиш керак, соҳадаги муаммоларни 1-2 йилда бартараф этиб, юқори натижаларга эришиш қийин. Бу узоқ муддат давом этадиган жараён. Лекин Ўзбекистон билан ҳамкорликдаги ишларимиз мақташга арзигулик. Асосийси, мутахассисларимиз бир-бирларидан жуда кўп нарсаларни ўрганмоқда.

Ҳамкорлик чин маънода ўз самарасини кўрсатаётир. Масалан, Ўзбекистон генофондида сақланаётган қарийб 3000 дан ортиқ ғўза уруғи намуналари янгиланди, юртимиз ва Америкада етиштирилаётган сабзавот ва полиз экинларини чатиштириш орқали уларнинг мазали, касаллик ва зараркунандаларга чидамли янги тизимлари яратилди. Шунингдек, республикамиз ички талабидан келиб чиққан ҳолда қаттиқ буғдой навларини яратиш ва сифатини яхшилаш борасида илмий изланишлар олиб борилаётир. Ветеринария соҳасида эса янги дори воситалари яратилди, жумла-

дан, чорва молларининг “Пастереллез” касаллигига қарши эмланадиган вакцина, бузоқларнинг соғлом ўсишини яхшилаш мақсадида яратилган “Зоомикс” озуқа қўшимчаси ва “лактоглобулин” препаратлари синовдан муваффақиятли ўтди.

-Америкалик ҳамкорларимиз ўзбек олимларининг илмий салоҳиятини юқори баҳоламоқдалар, - дейди “Агроилмдунё” илмий ишлаб чиқариш корхонаси директори, қишлоқ хўжалиги фанлари доктори Аббосхон Марупов. – Шу боис ҳам улар пахтанинг вилт касаллигига чалиниши, ўсимликларни биологик йўл билан ҳимоя қилиш, қорамолчилик ҳамда уруғ генофондидаги муаммоларни мутахассисларимиз билан баҳамжиҳат ҳал этиш тарафдоридирлар. Шу мақсадда Ўзбекистон ўсимликшунослик илмий-тадқиқот институтидаги “Уруғ генофондини сақлаш” биносини қайта таъмирлаш мақсадида 190000 АҚШ доллари миқдорида грант маблағлари ажратилди. Натижада Ўрта Осиёда ягона бўлган жаҳон андозаларига ҳар томонлама жавоб берадиган бино қад ростлади. Энди ажратилаётган маблағ ҳисобидан Ўзбекистон пахта уруғчилиги ва селекцияси институти, Ўзбекистон Фанлар академияси Генетика ва ўсимликлар экспериментал биологияси институтидаги ҳамда Андижон дон ва дуккакли ўсимликлар институтидаги “Уруғ генофондини сақлаш” биноларини таъмирлаш йўлга қўйилмоқда.

Айтиб ўтиш керакки, корхона раҳбарлигида амалга оширилаётган илмий тадқиқотлар мониторинги ҳар йили 2-3 маротаба доктор Жеймс Стивенсон ва доктор Ўша Капур хоним томонидан таҳлил қилиб борилади. Ўз навбатида ҳар бир лойиҳанинг методик жиҳатдан тўғри ёки нотўғри амалга оширилаётгани корхона мутахассисларининг ҳам назорати остида. Бу изланишларнинг юқори самара беришини таъминлайди. Бундан ташқари иқтидорли, ёш олимларга чет тилларини ўргатиш, малакаларини хорижда ошириб келишларига алоҳида эътибор қаратилаётир. Республикамиздан 8 нафар олим 2001 йили Америкада хизмат сафарига борган бўлсалар, 2001-2002 йилларда америкалик 7 нафар соҳа мутахассислари юртимизда бўлдилар. Бу вақт мобайнида мутахассислар ҳар иккала мамлакат учун долзарб масалалар юзасидан фикр алмашдилар.

Лойиҳалар уч йил фаолият кўрсатиш учун танлаб олинади. Шундан сўнг илмий изланишлар натижасида олинган янгиликларни патент идоралари орқали қайд этилиши кўзда тутилган. Бу вазифа ҳам корхона зиммасига юклатилган. Бу йил дастурнинг илк “қалдирғоч”лари ўз ишини якунладилар.

Саид РАҲМОНОВ,
“Қишлоқ ҳаёти” мухбири.

Тошкент шаҳрининг 2-сонли “Мурувват” уйида мамлакатимиздаги болалар мурувват уйларига жиҳозлар топшириш маросими ўтказилди.

Жиҳозлар Қорақалпоғистон республикаси, Андижон, Фарғона, Қашқадарё вилоятларидаги ҳамда пойтахтдаги ва 2-сонли “Мурувват” уйларига топширилди.

МУРУВВАТ УЙЛАРИГА ЖИҲОЗЛАР

“Соғлом авлод учун” халқаро хайрия жамғармаси ташаббуси билан Халқаро ногиронлар кунига бағишлаб “Ипак йўли” камер хори иштирокида хайрия концерти ўтказилди. Мазкур хайрия концертидан тушган маблағларга мамлакатимиздаги болалар “Мурувват” уйларига жиҳозлар сотиб олиш режалаштирилган эди. Жамғарманинг ҳудудий бўлимлари ёрдамида болалар мурувват уйларини талаб ва эҳтиёжлари ўрганиб чиқилиб, 5 та телевизор, 5 та видеомагнитафон, 5 та картошка артгич ускунаси ҳамда спорт жиҳозлари харид қилиниб, мурувват уйларига топширилди.

“Туркистон-пресс”

Тошкент шаҳар Сирғали туманидаги “BONUR-GAZ” МЧЖ ўз Низом жамғармасини 35400000 сўмдан 17000000 сўмга камайтирганлигини маълум қилади.

Тошкент шаҳар Собир Раҳимов тумани ҳокимлиги томонидан 2004 йил 9 февралда № 0500643 қайд этиш рақами билан Абзалова Шарофат Акбаржоновна номига расмийлаштирилган савдо ҳуқуқини берувчи № 0004417 рақамли гувоҳнома йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

“Қишлоқ ҳаёти” газетасининг 2004 йил 20 январ 9-сонида босилган Каримова Фируза Содировнага тегишли аттестат йўқолганлиги ҳақидаги эълондаги шу ҳужжат рақами № 011171 эмас, UZC № 011171 деб ўқилсин.

Утерянный гос.ордер 08-02/2096 от 9.12.92 г. права собственности Джамаловой Матлюбы Умаровны на квартиру, считать недействительным.

Утерянный гос.ордер 10-01/5721 от 12.02.93 г. права собственности Цой Розы Алексеевны на квартиру, считать недействительным.

КП “Маишийтехсоз” (код по ОКНХ 14981) ликвидируется. Притензии принимаются в течении 2-х месяцев со дня опубликования объявления. Тел.: 90-29-58. Адрес: г.Ташкент, Мирабадский район, ул,Бешкентская, д.56.

Ташқи меҳнат миграцияси масалалари агентлиги томонидан № 2307 қайд этиш рақами билан ХХР фуқароси Жи Венжан (P CHN 149868599)га “TVANSZIN” ШКнинг иш берувчиси сифатида 2003 йилнинг 20 февралидан 2004 йилнинг 20 февралигача берилган № 001681 рақамли меҳнат фаолияти ҳуқуқи тасдиқномаси, хорижий ишчи кучини жалб қилишга № 000234 рақамли рухсатнома йўқолганлиги сабабли бекор қилинади.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ахбороти

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2004 йил 17 февралдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек божхона ва бошқа мажбурий тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:

1 Австралия доллари	781,54	1 Польша злотийси	260,13
1 Англия фунт стерлинги	1863,70	1 СДР	1492,66
1 Дания кронаси	169,15	1000 Туркия лираси	0,76
1 БАА дирхами	269,42	1 Швейцария франки	799,18
1 АҚШ доллари	989,54	1 ЕВРО	1259,68
1 Миср фунти	160,38	10 Жанубий Корея вони	8,55
1 Исландия кронаси	14,55	10 Япония иенаси	93,87
1 Канада доллари	751,99	1 Россия рубли	34,70
1 Хитой юани	119,55	1 Украина гривнаси	185,63
1 Малайзия ринггити	260,44		

Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

ИБРАТ

(Давоми. Боши ўтган сонда)

Бу ғазал Навоий бошлаган улуғ ишларни давом эттира оладиган ва адабий тилимизни янги тараққиёт босқичларига олиб чиқа оладиган қудратли сўз санъаткори пайдо бўлганидан далолат беради. Бу сўз санъаткори бадиий маҳорат бобида ва она тилимиз бойликларидан самарали фойдаланишда Алишер Навоийнинг энг яхши инсоний ва ижодий анъаналарига суянган бўлса, ҳақ сўзни айтишда furthermore бобокалони Амир Темурнинг "рости-расти" деган эътиқодига амал қилади.

Албатта, Бобур Мирзо "Зафарнома"лар билан яхши таниш бўлган. Низомиддин Шомий ўз асарини ёзишдан олдин Амир Темур ҳузурида бўлгани, Соҳибқирон унга "рост гапни ҳамма тушунадиган қилиб ёзинг, такаллуф билан жумлаларга безак бериш, лоф уриб мақташ, муболаға қилиш керак эмас" деган маънода топшириқ берган эди.

Бобур Шомий "Зафарнома"сининг кириш қисмида батафсил ёзилган бу воқеани яхши билган ва доим бобокалонининг ана шу маслаҳатига амал қилган. Нафақат Бобурнинг ўзи, балки ўзи Ҳумоюнга ёзган унинг мактубида ҳам хатни жимжимадор такаллуфсиз ёзиш тил ва услубдаги афзаллик, деб тушунтирилади: "Хат битурда такаллуф қилай дейсен, ул жиҳатдин муғлақ (тушунилиши қийин) бўладир. Бундан нари бетакаллуф ва равшан ва пок алфоз била бити: ҳам санга ташвиш озроқ бўлур ва ҳам ўқиғучига".

Кўриниб турибдики, Бобур Мирзонинг 1528 йилда ўғли Ҳумоюнга ёзган мактубида тил ва услуб бўйича билдирган фикрлари Амир Темурнинг 1401 йилда Низомиддин Шомий олдига тил ва услуб соҳасида қўйган талабларига моҳиятан жуда яқиндир.

Бобур Мирзонинг бадиий тилида мантиқ қанчалик кучли эканини, берилган ҳар бир баҳо қанчадан-қанча ёрқин далиллар билан исботланишини келтирилган парчада аниқ кўриш мумкин.

Ўзбек олимлари ёзган "Жаҳонгашта Бобурнома" китобида Бобурнинг Алишер Навоий ҳақида айтган ажойиб сўзлари инглиз, француз, рус, немис ва бошқа ўнлаб тилларга кўп марта таржима қилингани қатор мисоллар билан кўрсатилади. Масалан, Америка адиби Харольд Лемб "Бобур йўлбарс демакдир" романида Бобурнинг Навоий ҳақида айтганларини унинг тилидан монолог тарзида келтиради. Инглиз олими Лейден Эрскиннинг "Бобурнома"дан қилган таржималарини Л.Кинг деган олим ўз шарҳлари билан чоп этади. Нисбатан яхши чиққан бу нашр 1921 йилгача дунёнинг 8 мамлакатида, 14 шаҳрида босилиб чиқади.

Сўнгги саксон йил давомида "Бобурнома" яна ўнлаб марта турли тилларга таржима бўлиб нашр этилди. Бу нашрлар орасида Францияда Бакке Грамон таржимасида чиққан "Бобурнома" нашри ЮНЕСКОнинг фахрий мукофотига сазовор бўлди.

Ўзбек олимаси Сабоҳат Азимжонова ҳинд ва афғон олимлари қаторида бу нашрга бош сўз ёзди. Шўро давридаги таъқиб ва тазйиқларга бўй бермай, Бобур ҳаёти ва фаолияти ҳақида бир қанча илмий китоблар нашр этган С.Азимжонова Ҳиндистонда катта ҳурматга сазовор бўлди ва халқаро Жавоҳарлал Неру мукофоти билан тақдирланди.

Яна бир фидойи олимамиз Хосият Назарова тилшунослар орасида биринчи бўлиб Бобур асарларининг қисқача луғатини тузди. Бобур асарларини дунёга танитган фазилатлар унинг ҳаётий ҳақиқатларни ҳаммага етиб борадиган ёрқин, сермазмун, оҳори тўкилмаган сўзлар билан ифодалай олганлигида экани олима томонидан аниқ мисоллар орқали кўрсатиб берилган.

Бобурнинг портрет яратиш маҳорати ва унинг адабий-эстетик қарашлари Ҳ.Қудратуллаев томонидан атрофлича таҳлил этилган. "Бобурнома"да биз Алишер Навоий, Ҳусайн Бойқаро образларидан ташқари, ўнлаб тарихий шахсларнинг қисқа-қисқа, аммо ҳаққоний далиллар билан тасвирланган адабий портретларини кўрамиз. Булар орасида Бобурнинг отаси Умаршайх Мирзо, тоғаси Маҳмудхон, амакилари Аҳмад ва Маҳмуд Мирзолар, яна Шайбонийхон, Хусравшоҳ, Ҳадича бегимлар бор. Бобур Мирзо уларнинг ҳар бирига хос фазилатларни ҳам, нуқсон ва иллатларни ҳам ҳаққоний исбот ва далиллар билан кўрсатиб беради.

Маҳмуд ЖЎРАЕВ чизган расм.

Бобурнинг эстетик қарашлари - ҳаёт ҳақиқатини такаллуф билан безатмасдан, аслида қандай бўлса шундай таъсирли ва ҳаққоний қилиб тасвирлашга асослангандир. Фақат бошқаларнинг фазилат ва нуқсонлари ҳақидагина эмас, ўзи йўл қўйган хатолар, мураккаб вазиятларда қандай адашганлари тўғрисида ҳам Бобур Мирзо бутун ҳақиқатни ростгўйлик билан ёзган. Бу жиҳатдан ҳинд олимлари "Бобурнома"ни Жан Жак Руссонинг "Икрор"и билан баробар кўрадилар.

Кўпгина адабиётшунослар Бобур шеъриятида рубоий жанрини устун қўядилар. Ойбек домла Бобурни туркий рубоийнинг Умар Ҳайёми деб атаган эдилар. Чиндан ҳам, Бобур рубоийларидаги мазмун ва шакл мукаммаллиги, фалсафий фикр теранлиги ва бадиий тил гўзаллиги Умар Ҳайёмнинг рубоийлари билан бемалол мусобақа қила олади.

Кўнгли тилаган муродига етса киши,
Ё барча муродларни тарк этса киши.
Гар бу иккиси муяссар ўлмаса оламда
Бошини олиб бир сориға кетса киши.

Қатрада қуёш акс этганидек, бу тўрт сатрда "Ҳинд сориға бош олиб кетган" Бобурнинг ўз тақдири акс этиб туради. Тўрттагина сатрда улуғ бир шахс тақдирини бўрттириб кўрсата олиш, яна бу тасвирни мардона руҳ ва теран бир фалсафий фикрга йўғириб, унинг таъсир кучини ошириш даҳо даражасидаги шоиргагина насиб этадиган ижодий кашфиётдир.

Бу рубоийда бирорта ортиқча сўз ҳам, ҳарф ҳам йўқ. Нафақат сўзлар ва иборалар, балки алоҳида ҳарфлар ва товушлар шеърий вазн, туроқ ва қофиялар шундай маҳорат билан жойлаштирилганки, бирортасининг ўрнини алмаштириб бўлмайди. Масалан, "Бобурнома"нинг кўп жойларида "бўлди" ёки "бўлмади" сўзлари учрайди. Аммо юқоридаги тўртликда "муяссар ўлмаса" иборасидаги сўз "бўлмаса" шаклида эмас, "б" тушиб қолдирилиб, "ўлмаса" шаклида ишлатилади. Чунки "б" қўшилса арузнинг нозик оҳанги хиёл бузилиши мумкин эди. Ёки ҳаракат йўналишини билдирадиган "борган сари" деган адабий тилимизда қабул қилинган иборани олинг. Агар рубоийдаги "сориға" сўзи ўрнига "сариға" сўзи ишлатилса эди, аруз вазнининг қоидаси бузилган бўларди. Чунки "сари"да "а" қисқа талаффуз этилади. "Сориға" дегандаги "о" эса узун талаффуз этишга имкон беради, шу туфайли аруз вазнига яхши тушади. "Г" ўрнига андижонча шева билан "ғ" деб айтиш ҳам шеърнинг мардона оҳанг билан жаранглашига хизмат қилади.

Бобурнинг кўпчилик рубоийлари унинг тақдирида юз берган кескин бурилишларни фалсафий шеър воситасида ҳам аниқ, ҳам умумлашган ҳолда ифода этади.

У ўн саккиз ёшида тажрибасизлик қилиб, Сарипул жангида яхши тайёргарликсиз уруш майдонига чиққан ва Шайбонийхондан енгилиб, беш ой Самарқандда қамал азобини тортган эди. Ўша кезларда ўзидан ҳам хатолик ўтганини Бобур умр китобида очиқ тан олади. Бунинг исботи учун форс-тожик тилида бир ҳикматли байт келтиради:

Ба тунди сабуқ даст
буррад ба тиғ,
Ба дандон газад пушти
дасти дариғ.

Таржимаси:

Тажрибасиз одам енгил ўйлаб
тиғга қўлини уриб кесганда
Пушаймонлик қўлининг
орқасини тишлайди.

Бобур мағлубиятга учраб, барча ишлари орқага кета бошлаган кезларда уни маломат қилувчилар кўпайиб кетади. Бобур ўз тақдиридаги бу кескин бурилишни яна бир рубоийда теран фалсафий фикрга йўғириб, ифода этади:

Не хеш мени хушлару
не бегона,
Не ғайр ризо мендину
не жонона.
Ҳар нечаки яхшилиқта
қилсам афсун,
Халқ ичра ёмонлиғ била
мен афсона.

Бу рубоийда шеърий санъатлардан тазод маҳорат билан қўлланилади. "Тазод" – "зид қўйиш", қарама-қарши маъноларни чоғиштириб, янги маъно чиқариш маҳоратини билдиради. Бобурни бегона ёки ғайр хушламаслиги табиий. Лекин иши орқага кетган пайтда хешлар – қариндошлар ҳам, ҳатто жонона ҳам уни хушламай, норози бўлиши ғалати. Одамларни афсун қиладиган (сеҳрлаб оладиган) яхшиликлар қилган бўлса ҳам, энди бошига оғир кун тушганда халқ ичида уни ёмон сўзлар билан афсона қилиб юришади.

Шу ўринда Бобурнинг "ким кўрибдир, эй кўнгил, аҳли жаҳондин яхшилик: кимки ондин, яхши йўқ, кўз тутма ондин яхшилик" матлаъи эсга тушади. Аҳли жаҳон, яъни муҳит яхшиликни билмайди, кимки бу муҳитдан яхшироқ бўлса, фақат шундай одамнинг яхшилигига кўз тутиш мумкин.

Эй кўнгил, чун яхшидин
кўрдинг ёмонлиқ асру кўп,
Энди кўз тутмоқ не – яъни
ҳар ёмондин яхшилик.

Юқоридаги рубоийда хешдан ҳам, жононадан ҳам яхшилик кўрмаган, яхши ҳисобланган қанча одамлардан бевафолик, алдамчилик, фирибгарлик каби ёмонликларни асру (жуда) кўп кўрган лирик қаҳрамон ўз кўнглига қарата айтадики, "энди ҳар ёмондин яхшилик чиқармикин деб кўз тутганинг нимаси?"

Бобурнинг куйга солиб айтиладиган ғазаллари орасида энг машҳури "Яхшилик" ғазали эканлиги бежиз эмас. Бу ерда асрлар давомида эскирмайдиган умрбоқий ҳаёт фалсафаси ниҳоятда юксак санъаткорлик билан очиб берилгандир. "Аҳли жаҳон ёмонлик қилса ҳам, сен унга ўхшама, ундан яхши бўл" деган фикр бешинчи байтда ўзининг теран фалсафий ифодасини топади:

Бори элга яхшилик қилғилки,
мундин яхши йўқ,
Ким дегайлар даҳр аро қолди
фалондин яхшилик.

Ғазалнинг хулосавий байти кишини чуқур ўйга толдиради:

Яхшилик аҳли жаҳондан
истама Бобур киби,
Ким кўрибдир, эй кўнгил,
аҳли жаҳондин яхшилик.

Жаҳонда яхшилик истамайдиган одам йўқ. Нега Бобурга ўхшаб яхшилик истамаслик керак? Мана шу ерда тасаввуф фалсафаси эсга тушади. Тасаввуф – пок сўфийлик эътиқоди доим беғараз яхшилик қилишга ундайди. Яхшилик қилиб қўйиб, унга жавобан яхшилик кутиш сўфийлик назарияси бўйича таъмагирлик ҳисобланади. Демак, Бобурнинг ушбу ғазали чин мусулмонларга хос беғараз яхшилик қилишга ундайди.

Айни вақтда, "ким кўрибдир, эй кўнгил, аҳли жаҳондин яхшилик", деган сатр ғазал хулосасида такрорланиши Бобурнинг илк ғазалида шакллана бошлаган эътиқодига мос келади. "Жонимдин ўзга ёри вафодор топмадим", деган фалсафий хулоса умр бўйи Бобурнинг эсидан чиқмайди. Чунки у ўз давридан жуда олдинга кетган, ўз муҳитидан беқиёс даражада баланд турган сиймо эканлигини ич-ичидан ҳис қилади. Шу сабабли нажотни фақат ташқаридан кутмасдан, ўз кучига ишонишни, худо берган улкан истеъдодига суяниб яшашни доимий эътиқодга айлантиради. Бу эътиқод унинг ижодини беқиёс юксакликка кўтарган энг зўр омиллардан бирига айланади.

Пиримқул ҚОДИРОВ,
Ўзбекистон халқ ёзувчиси.

РЕСПУБЛИКА ЧЕМПИОНАТИ

Шу йил 20-25 октябрда пойтахтимиздаги "Юнусобод" спорт мажмуида болалар ва ўсмирлар ўртасида самбо бўйича жаҳон чемпионати мусобақалари бўлиб ўтади.

Ана шу нуфузли мусобақага пухта тайёргарлик кўриш эса ёш спортчилар олдида турган муҳим вазифалардан биридир. Куни кеча Тошкент шаҳридаги МҲСК спорт мажмуида 1988-1989 йилларда туғилган ўсмирлар ўртасида мамлакат биринчилиги мусобақаларида Тошкент шаҳри ва вилоятлардан ташриф буюрган ёш самбочилар ғолиблик учун кураш олиб боришди. Турнир якунида эса ўз вазн тоифаларида мамлакат чемпионлигини қўлга киритган самбочилар Москва шаҳрида ўтадиган "Ғалаба" кубогида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишди.

ҚОСИМЖОНОВ ИККИНЧИ

Голландияда шоҳмот бўйича блицмарафон турнири уюштирилди. Унда жаҳоннинг 200 нафар энг кучли "ақл гимнастика"чилари дона суришди.

Улар орасида ҳамюртимиз, халқаро тоифадаги гроссмейстер Рустам Қосимжонов ҳам бор. Қизиқарли кечган беллашувлар якунида биринчи ўрин Алексей Дреевга насиб этди. Ундан бор-йўғи бир очко кам жамғарган Рустам Қосимжонов иккинчи ўрин билан кифояланди.

ТАРҒИБОТДАН МАҚСАД

Ёшлар онгида ватанпарварлик ғояларини шакллантиришда спортнинг амалий техник турлари ўзига хос ўрин тутади.

Республика Мудофаага кўмаклашувчи "Ватанпарвар" ташкилотининг Тошкент вилояти кенгашида ўтказилган йиғилишда юқоридаги масалалар муҳокама қилинди. Спортнинг авиамодел, ракета модел, ўқ отиш, мотокросс, биатлон, триатлон каби турлари бўйича мактабларда ҳам машғулотларни йўлга қўйиш зарур эканлиги йиғилиш қатнашчилари томонидан таъкидланди.

АНЪАНАВИЙ ТУРНИР

Пойтахтимиздаги Тошкент банк коллежида оилавий жамоалар ўртасида бўлиб ўтган турнир "Отам, онам ва мен" деб номланди. Собир Раҳимов туман ҳокимлиги, Болалар спортини ривожлантириш жамғармаси, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Маҳалла" хайрия жамғармаларининг туман бўлимлари ҳамкорлигида ташкил этилган мусобақа спортнинг бир нечта турлари бўйича уюштирилди.

Қизиқарли, кескин курашларга бой кечган баҳслар якунида туманда яшовчи Бўрибоевлар оиласи биринчи ўриннни қўлга киритди ва мутасаддилар томонидан эсдалик совғалари билан тақдирланди.

ПОЙТАХТЛИКЛАР ҒОЛИБ

Жиззах Олимпия заҳиралари коллежи спорт мажмуида енгил атлетика бўйича 14-15 ёшли ўсмирлар ўртасида тўртинчи марта мамлакат биринчилиги мусобақалари ўтказилди.

Енгил атлетиканинг 20 тури бўйича уюштирилган беллашувларда Тошкент шаҳри ҳамда барча вилоятлардан ташриф буюрган 200 нафарга яқин ёш спортчилар ғолиблик учун муросасиз кураш олиб боришди.

Қизиқарли баҳслар якунида якка тартибдаги мусобақаларда пойтахт вакили Алексей Кормилин барча рақибларидан маҳоратлироқ эканлигини исботлади. Умумжамоа ҳисобидаги беллашувларда ҳам пойтахт вакилларига тенг келадиган рақиб топилмади. Жиззахликларга эса иккинчи ўрин насиб этди.

Имомали УЛФАТОВ тайёрлади.

АФРИКА КУБОГИ

Африка давлатлари футбол терма жамоалари ўртасида ўтказиладиган Африка Кубоги баҳслари ниҳоясига етди.

Финалда майдон эгалари, Тунис ва Марокаш терма жамоалари баҳс олиб боришди. Кескин курашларга бой кечган учрашув якунида Тунис терма жамоаси Марокаш устидан 2:1 ҳисобида ғалаба қозониб ўз тарихида ва 47 йиллик Африка Кубоги тарихида биринчи марта чемпионликни қўлга киритди.

"ҲАММА ЮЛДУЗЛАР" БАҲСИ

Баскетбол юлдузлари ўртасида ўтказиладиган "Ҳамма юлдузлар" учрашуви якунланди. Бу мусобақалар Ғарб ва Шарқ жамоалари ўртасида ўтказилиб, ғарбликлар ғалабаси билан якунланди.

Ҳисоб: 136:132. Россиялик баскетболчи Кириленко ҳам ғарбликлар сафида 10 дақиқа ҳаракат қилиб 2 очко жамғаришга улгурди. Эслатиб ўтамиз, Андрей бу мусобақада иштирок этган биринчи рус баскетболчисидир.

Мусобақада энг кўп очкони "Лос-Анжелес Лейкерз" ўйинчиси Шакил О'Нил жамғарди. Шакил 24 очко билан "Лейкерз"даги жуфти Коби Брайантни ортда қолдирди. Коби Брайант ундан тўрт очко кам жамғарган.

ТАЙСОН РИНГГА ҚАЙТМОҚЧИ

Бокс бўйича супер оғир вазнда собиқ жаҳон чемпиони америкалик чарм қўлқоп соҳиби Майк Тайсон "Фокс Спортс" телешоусида иштирок этди.

У мухлисларни қизиқтирган саволларга жавоб бериб, профессионал фаолиятини давом эттириши учун ҳозир жисмоний ҳолатини тиклаётганини айтиб ўтди.

У қачон, қаерда ва ким билан биринчи жанг олиб боришини аниқ маълум қилмади.

Лекин кетма-кет берилган саволлардан сўнг биринчи рақиби Рой Жонс бўлиши мумкинлигини таъкидлади.

Тайсон 2004 йил давомида тўрт жанг ўтказмоқчи ва бу жанглар у учун тайёргарлик учрашувлари бўлиши керак. Ана шундан сўнг ўзининг аввалги профессионал фаолиятини тикламоқчи ва олдингидек чемпионликка эришишни хоҳламоқда.

САБАБ НИМАДА?

Машҳур италиялик велопойгачи кўп карра халқаро мусобақалар ғолиби Марко Пантани якшанба куни меҳмонхонада ўлик ҳолатда топилган. Шифокорларнинг фикрича, 34 ёшли спортчи юрак хуружидан вафот этган.

Унинг исми сўнгги вақтларда спорт ютуқларида эмас, балки допинг можароларида тилга олинмоқда эди. Унинг муваффақиятлари 90-йилларга тўғри келади. 1998 йил Пантани икки нуфузли мусобақа "Джиро д'Италия", Тур де Франс велопойгаларида ғолибликни қўлга киритиб, жаҳоннинг энг зўр велоспортчиси бўлганди. Бир йил ўтиб допинг можаролари туфайли спорт мусобақаларидан четлатилган эди.

2003 йил октябр ойида унинг иши судьялар томонидан қайта кўрилиб, яна катта спортга қайтди ва 2004 йилдаги мусобақаларга пухта тайёргарлик кўраётган эди.

Айнан шу куни белгиялик 21 ёшли велопойгачи Йохан Зермон вафот этиши сўнгги йиллардаги 40 ёшга етмай вафот этаётган велопойгачилар рўйхатини яна биттага оширди.

INTERNET хабарлари асосида
Фазлиддин АБИЛОВ тайёрлади.

"АЛПОМИШ" "МАХАБХАРАТ"ДАН КАМ ЭМАС...

(Боши 1-бетда)

Жавоб ўрнида гоҳида "Ёшлар уларни эшитмайди, ахир!" деган гапига дуч келамиз. Бу мулоҳаза кўпчиликни ўйга толдиради.

Поездда сурхондарёлик режиссёр билан танишиб қолдим. Гап "Алпомиш"дан кетди.

-"Алпомиш"ни бердик. Ҳафтасига 20 дақиқадан. Бахшиларни тушунмайман. Менимча, уни ҳеч ким ҳам тушуна олмайди.

Шунда хаёлимдан В.Распутиннинг "Агар Пушкин Арина Радионовнадан эртаклар тинглаш ўрнига ҳозирги эстрада таъсирида улғайганда эди, у шубҳасиз Дантес бўларди", - деган гаплари ўтди. Ўша режиссёр достон ярмигача етмасдан кўрсатувни эфирдан олдирибди. Бошқаларни билмадим-у, мен ўзим "ойнаи жаҳон"ларимизда халқ оғзаки ижодига эътиборни қониқарсиз, ҳатто ёмон аҳволда деб биламан. Қайси телевидение бахши ижросида "Алпомиш"ни тўла берди? Бу соҳадаги кўплаб мутасаддиларнинг "Алпомиш" достонини тўла ўқиб чиққанига ҳам, тўла эшитганларига ҳам ишонмайман! Ахир, ўйлаб кўринг, "Алпомиш" чексиз маънавий хазина. Бебаҳо бойлик. Нега у халққа етиб бормаётир? "Алпомиш" достонининг 1000 йиллиги билан боғлиқ ҳолда салмоқли изланишлар, тадқиқотлар, мақолалар қилинди. Савол туғилади: Нима учун улар тўхтаб қолди? Республика радиоси "Алпомиш"ни Ўзбекистон халқ бахшиси Қаҳҳор бахши ижросида тўлалигича эшиттириб тўғри қилган эди. Бу эзгуликни давом эттирса кўнгилдагидек бўларди.

"Алпомиш" ҳақида гап кетар экан, муболағасиз айтиш мумкин, бу достонни 120-150 қисмли видеофильм қилса арзийди. Унда улкан маънавий ва руҳий бойлик бор. Бу жиҳатдан бу миллий эпосимиз ҳиндларнинг машҳур - "Махабхарат"идан асло кам эмас. Бу борада ҳиндистонлик дўстларимиздан ибрат олмоқ керак.

Шу ўринда бахшилар ҳақида икки оғиз сўз. Мустақилликнинг дастлабки йиллари бахшиларнинг қулфи дили очилди. Фольклор достонлари гуриллаб "майдон"га тушди. Саҳнада, ОАВда, байрамларда, танловларда, сайлларда уларга ҳавасингиз келарди. Қизириқ, Ангор, Олтинсой, Шўрчи ва Жарқўрғондаги фольклор дасталарининг ижоди "гуллаб-яшнади". Аммо бугун уларнинг сони бармоқ билан санарли бўлиб қолди. Сабаби, уларнинг кўпчилиги хўжаликлар қошида ташкил этилганди. Ширкат хўжаликларининг қийин аҳволда қолиши, иқтисодий оғирликка дуч келиши халқ дасталарининг фаолиятини мушкуллаштирди.

Масаланинг иккинчи томони ҳам бор. Фольклор дасталарида тинимсиз ижодий изланиш етишмади. Санъат бир жойда депсинишни кўтармайди. Шу боисдан бугун қойилмақом бахшию термачини топиш муаммога айланиб қолаётир. Бугун Сурхондарёда Бойсун, Сариосиё, Шўрчи ва Жарқўрғонда фольклор ансамбллари бирмунча яхши фаолият кўрсатмоқда.

Фольклор дасталари ўлмас бахшилар ижодидан кўпроқ "сув" ичишлари керакдай. Қодир бахши достонлари-ю термаларини олинг. Улар Сурхондарё ва Қашқадарёга сочилиб ётибди. Шўрчилик дўмбира ясовчи Усан бобо дейсизми, жарқўрғонлик ўқитувчи Исмоил акада дейсизми, қичқириқлик Абдуназар бахшида дейсизми? Назаримда Қодир бахшининг чексиз қувваи ҳофизаси ва сеҳрли овози муҳрланган бу аудио тасмалар камкамдан секин-секин йиллар оша ўчиб, бутқул йўқ бўлиб кетаётгандай. Бу манбалар фольклор ансамблари, бахшилар, мутахассислар ва халқимиз учун сув билан ҳаводек зарур. Уларни қандай ёзилганидан қатъий назар йиғмоқ, сараламоқ ва тартибга келтирмоқ керак. Зеро, халқ оғзаки ижоди шундай чексиз уммонки, унинг замиридаги ҳар бир достон, терма, лапар, қўшиқ бизларни эзгулик ва саодатга чорлайди.

Менгнор ОЛЛОМУРОДОВ,
"Қишлоқ ҳаёти" мухбири.

Тоғ бағридаги кўл

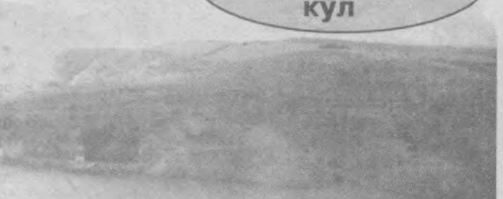

Б.АКРАМОВ олган сурат-лавҳа.

ЛАЧАК – ҚАДИМИЙ КИЙИМ

МОЗИЙ

Наврўзи айём кунида Хоразмга борганмисиз? Агар бормаган бўлсангиз, олам-олам завқу шавқ, қувончдан бебаҳра қолибсиз, дейишимиз мумкин.

Зеро, Хоразмда Наврўз байрами бошқа жойларга қараганда ўзига хос тарзда ўтказилади. Тўғри, сумалак ва ҳалим пишириш, турли хил шириншакар таомлар тайёрлаб, бир-бирига улашиш, маҳаллаларда ободонлаштириш ишларини олиб бориш каби муштарак анъаналар жонажон юртимизнинг ҳамма еридаям бор.

Аммо Хоразмда Наврўзи олам кунлари ҳар бир маҳаллада "Дарвишона", яъни дарвиш оши пиширилиб, элда катта тантаналар бўлиб ўтади. Бевосита халқнинг оғзибирчилиги остида ўтказиладиган ушбу тадбирларда фақат хоразмликларга хос "Лазги", "Чағалоқ" рақсу куйлари, масхарабозлик ўйинлари, хўроз ва қўчқор уриштириш намойиш этилади. Элнинг каттаю-кичиги баробар иштирок қиладиган байрамда ош билан бирга хоразмча кўк барак, юмурта (тухум) барак, кўк сомса, гўштли патир, гўжа пиширилиб, сумалак билан бирга баҳам кўрилади.

Байрам даврасида халфа аёлларнинг, масхарабозу шўх раққосаларнинг қўшиғу рақсларини тинглашингиз мумкин. Ана шу айёмда бошига лачак ўраган аёлларни кўриб ҳайратланишингиз табиий. Хўш, лачак нима?

Маълумки, ҳар бир жойдаги аёлларнинг ўзига хос бош кийими мавжуд. Хоразмнинг бугун аксарият кекса аяхонлари, Ҳазорасп ва Боғотдаги 60-65 яшар аёлларни лачаксиз тасаввур этиш қийин.

Халқ орасида "Карвакий" лачак номи билан машҳур ушбу аёллар бош кийимини олдинлари 40 ёшга тўлганда (ҳозирда эса 60 ёшга тўлган аёл) қариндошу маҳалла кўйини чорлаб, ош бергач ўраган. Айни Наврўз айёмида аёллар тўпланишиб, маросим сабабчисини давра ўртасига тўшалган гиламга ўтқазиб, атрофида парвона бўлганча, бош ўрашни бошлайдилар. Дастлаб пешонадан тортиб то белигача тушиб турадиган печ ташланади. Бу "Турумсо" деб ҳам аталади. Унинг устидан эса елкаларини кенг равишда босиб турувчи "Халқо" ташланади. Кейин Хоразм тахясининг манатсиз хили кийдирилади. Лозим кўрган аёл "тамоқсо" тортади. "Тамоқсо" ияк остидан чаккагача тортилган матоҳдир. Лачак чирмаб бўлингач, унинг устидан кенг рўмол ёпилган. Сўнгра, бош ўраб аёл лачак кийгач, лапар айтишув бошланган:

Онангдан меросинг лачак,
Қиз чоғингда осдинг гажак,
Энди ёш давринг ўтажак,
Дўппингни эгри қўйма.
Дўппингни эгри қўйсанг қўй,
Лачакни эгри қўйма.

Хуллас, шу тарзда давом қиладиган лапару айтишув, рақслар билан Наврўз янада файзли тус олган. Ҳа, Наврўз Хоразмда азалдан шундай нишонланади, бизда Наврўз шундай кутилади.

Умид БЕКМУҲАММАД,
"Қишлоқ ҳаёти" мухбири.

Бош муҳаррир ЎТКИР РАҲМАТ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Саид АҲМАД, Ағитай АДИЛОВ, Комилжон МАМАЖОНОВ, Суннат САЙДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Ҳабиб ТЕМИРОВ (Бош муҳаррир биринчи ўринбосари), Ғафур ШЕРМУҲАММАД (масъул котиб), Озод ШАРОФИДДИНОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Агросаноат комплекси таркибидаги ҳамда шу тармоққа дахлдор вазирликлар ва идоралар

ТЕЛЕФОНЛАР: Қабулхона – 136-58-83 (факс):133-09-93. (факс):133-40-87. бош муҳаррир ўринбосарлари – 133-16-27, 133-44-43, котибият - 136-56-30. Ижодий гуруҳлар: 136-54-44, 136-56-21, 136-56-25, 136-54-42.

ВИЛОЯТ МУХБИРЛАРИ: Қорақалпоғистон Республикаси – 8-361-58-512-17; Андижон - 8-374-2-25-32-23; Бухоро – 8-365-22-322-25; Жиззах - 8-372-22-648-72; Навоий – 8-436-22-588-56; Наманган - 8 - 369-43-311-81; Фарғона – 8-373-61-221-97; Самарқанд – 8-366-33-70-57; Сурхондарё – 8-376-46-526-61; Сирдарё – 8-367-225-41-73; Тошкент – 8-371-136-56-21; Хоразм – 8-362-22-623-50; Қашқадарё – 8-375-22-517-65.

Реклама ва эълонлар бўлими телефони: 133-44-43, 136-58-83.

МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32-уй

Реклама ва эълонлар матни учун буюртмачи жавобгар

Навбатчи: А.КАРИМОВ

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2003 йил 20 ноябрда № 050 - рақам билан рўйхатдан ўтказилган.

Газета сешанба, пайшанба, жума кунлари чиқади

E-mail: kishlokhayoti@yahoo.com

Буюртма Г-321, ҳажми 2 босма табоқ.

Офсет усулида босилди, қоғоз бичими А-2.

Босишга топшириш вақти: 21.00. Босишга топширилди: 21.00 Адади -12916

Газета таҳририятнинг ўзида компьютерда терилди ва саҳифаланди.

"Шарқ" нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзили: "Буюк Турон" кўчаси, 41-уй.

2 3 4 5 6